

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

Кафедра педагогіки і психології

Пояснювальна записка
до кваліфікаційної роботи бакалавра

на тему: Роль рухливих ігор у вихованні фізичних, естетичних та моральних здібностей в процесі занять фізичною культурою в дошкільному навчальному закладі

Виконала: студентка V-го курсу,
напряму підготовки (спеціальності)
0101 Педагогічна освіта
6.010101 Дошкільна освіта
Бочкор (Ковач) С. Є.

Керівник: Гребя А. Й.
Рецензент: Візавер А. Д.

Берегово – 2015 р.

**Ukrajna Oktatási és Tudományos Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

Pedagógia és Pszichológia Tanszék

Bocskor (Kovács) Szilvia

A mozgásos játékok szerepe az óvodáskorú gyermekek testi-,
erkölcsi- és esztétikai nevelésében

Szakedolgozat

Témavezető:
Greba Anna

Recenzens:
Vizáver Árpád

Beregszász – 2015

Зміст

Вступ.....	5.
1. Історичний огляд розвитку ігор.....	7.
1.1. Роль ігор в Давньому суспільстві.....	7.
1.2. Ігри в культурному житті.....	7.
1.3. Ігри в Середньовіччі.....	9.
1.4. Роль ігор в працях педагогів гуманістів.....	10.
1.5. Ігри в новітньої ери (XVII- XVIII ст.).....	11.
1.6. Теоретичний огляд ігор (XIX- XX. ст.).....	13.
2. Вікові особливості розвитку ігор.....	15.
3. Розвиток ігрових діяльностей дітей у дошкільного віку.....	19.
3.1. Роль ігри дошкільному віці.....	19.
3.2. Методика викладання ігор та завдання педагогів в дошкільному закладі.....	20.
4. Виховна спрямованість занять фізичною культурою дітей 3- 6 років.....	21.
4.1. Роль ігри на розвиток особистості дітей дошкільного віку.....	23.
5. Матеріал та методи дослідження на тему:.....	30.
Роль рухливих ігор у вихованні фізичних, естетичних та моральних здібностей в процесі занять фізичною культурою з дітьми дошкільного віку.	
Методи дослідження.....	31.
Місце дослідження.....	31.
Результати дослідження.....	32.
Висновок (угорський).....	36.
Резюме.....	37.
Використана література.....	39.
Ілюстрація.....	41.
Таблиця.....	42.
Додаток.....	43.

Tartalom

Bevezetés.....	5
1. A játék történeti áttekintése.....	7.
1.1. A játék szerepe az őskorban.....	7.
1.2. Játék az ókor testkultúrájában.....	7.
1.3. A középkor játéka.....	9.
1.4. A játék szerepe a humanista pedagógusok műveiben.....	10.
1.5. A játék az újkor testkultúrájában (XVII- XVIII. Század).....	11.
1.6. A játékelméletek rövid áttekintése (XIX-XX. Század).....	13.
2. A játéktevékenység fejlődése az életkor függvényében.....	15.
3. Az óvodai élet tevékenységformái.....	19.
3.1. A játék jelentősége óvodáskorban.....	19.
3.2. A játékirányítás általános elvei és az óvodapedagógus feladatai.....	20.
4. Az óvodai nevelés feladatai.....	21.
4.1. A játék szerepe az óvodáskorú gyermek személyiségfejlődésében.....	23.
5. A kutatás anyaga és módszerei.....	30.
Téma: A mozgásos játékok szerepe az óvodáskorú gyermekek testi- erkölcsi- és esztétikai nevelésében.	
A kutatás módszere.....	31.
A kutatás helye.....	31.
A kutatás elemzése.....	32.
Összefoglaló.....	36.
Rezümé (ukrán nyelvű).....	37.
Irodalomjegyzék.....	39.
Ábrák jegyzéke.....	41.
Táblázatok jegyzéke.....	42.
Melléklet.....	43.

Bevezetés

Az ember élettevékenységéhez elválaszthatatlanul hozzátartozik a játék. A játék utáni vágy, vonzódás már a születéskor jelentkezik, és végigkíséri az embert az egész élete során, felnőtté válásának útján, sőt időskorban is. E tevékenységet minden életkorban a vetélkedésre, a sikerélményre való törekvés, a jókedv, a győzni akarás, a kötetlen alkotásvágy jellemzi. Gyermekkorban rendkívüli igényként jelentkezik a játék. Játék közben pedig a gyerekekben olyan értékes szellemi, erkölcsi és fizikai tulajdonságok alakulnak ki, amelyek megalapozzák az egyének viszonyát embertársaikhoz és a munkához.

A társadalom fejlődésével, az urbanizáció térhódításával sajnos háttérbe kerülnek a gyermek természetes alapmozgásai, így az ahhoz kapcsolódó játéktevékenység is. A városi gyerekek egyre kevesebb lehetősége van a szabadban mozgásos játékokat végezni. A lakások mérete sem ad lehetőséget a mozgásigény kielégítésére. A szülők egész napos elfoglaltsága, a nagyszülőktől való különlakás is negatívan hat a gyerek aktivitására. Már egészen fiatal korban visszaszorul a gyerekek mozgástere. A kisgyermekre rászólunk, ne futkározzanak a lakásban, ne ugráljanak az ágyon. Az utcán sem futkározhatnak, nem labdázhatnak, mert veszélyes, nincs egy kő, amit eldobhatnak, a parkban pedig „füre lépni tilos!”. A játszótereken lehet némileg (már ahol van...) pótolni a gyerekek mozgásigényét. Ezekből azonban kevés van, vagy nincs is. Sok szülőnek lehetősége sincs, hogy gyerekével mindennap szabad levegőn töltsön egy- két órát.

Az iskolába kerülő gyermek helyzete sem sokkal jobb. A kötelező testnevelésórák hiánytalan megtartása – különösen alsó tagozatban – sok helyen nem biztosított.

A tanulók döntő többsége napközibe jár, ahol a délutáni órákat legtöbbször ugyanabban a teremben töltik, ahol délelőtt tanultak. Mozgásra, játékokra kevés a lehetőség. Otthon folytatódik a mozgásszegény életmód. A tömegkommunikációs eszközök- tv, videó, rádió- térhódítása a szabadidő eltöltésében uralkodóvá vált.

A gyermek szellemi és időbeli leterheltsége pedig oly módon növekszik, hogy nagymértékben veszélyezteti a fiatalok fizikai képességeinek fejlődését, az ideg-izom koordináció optimális alakulását.

Meg kell tehát teremtenünk a lehetőséget, a feltételeket, ahhoz, hogy a gyerekek legalább a természetes mozgásigényüket kielégíthessék. Ehhez segítséget adnak az óvodai foglalkozások, a rendszeres testnevelési órák, melynek keretében mozgáslehetőséget biztosíthatunk a gyerekek számára.

A foglalkozások megszervezésében nélkülözhetetlen eszköz a játék. E tevékenység a

gyermek testi és szellemi képességeit és készségeit anélkül fejleszti, hogy a feladatmegoldáshoz merev szervezeti és gyakoroltatási kereteket kellene alkalmazni. A játék növeli a gyermek kreativitását, kombinatív készségét, észrevétlenül javítja az ideg-izom koordinációt. A játék elengedhetetlenül eszköz a reagáló és ritmusérzék kialakításában, a térben való tájékozódás megítélésében, egy szóval a koordinációs képességek kialakításában. A terhelés szabályozható, ezáltal kedvezően befolyásolja a keringési, légzési rendszer fejlődését, s javítja az erőnlétet. A játék azért is nagyon fontos, mert alapozó jelleggel bír. Megalapozza az egyes testgyakorlati ágakat (sportjátékok, torna, atlétika stb.)

1. A JÁTÉK TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉSE

1.1. A játék szerepe az őskorban

A játék szerepéről az ősember életében a régészeti források elég szegényesen tájékoztatnak. Arra azonban egyértelműen utalnak, hogy a vadakra való vadászat időszakában (kb. i.e. 40000) a játéktevékenység már nem függött össze a létfenntartással, hanem a mágia segítségét hívva (rituális keretek között) elősegítette a legcélszerűbb mozgáselemek elsajátítását, a mozdulatok begyakorlását. Eljátszották a vadászat fő mozzanatait, az ellenség előli menekülés közben alkalmazott mozgásmódokat.

Az i.e. 12. évezred újabb fordulatot hozott az íj megjelenésével. A kisvadak elejtésének lehetősége megengedte a letelepült életforma kialakulását. A vándorló és a letelepült életmódot folytató törzsek között véres harcok születtek. Ez harci előképzést, a küzdelem játékos megtanítását feltételezte.

A gyermeki játékokra kevés az utalás. Valószínű, hogy a csecsemőkorból a gyermekkorba, majd a gyermekkorból az ifjúkorba való lépés, a felnőtté avatás szertartásrendje nem nélkülözhetette az akarat, az erkölcsi próbák alatt a játéktevékenységet sem.

A játékeszközök az embert körülvevő világot ábrázolták kicsinyített formában. A szervezett játékok pedig azt a célt szolgálták, hogy a gyerekek gyakorolhassák a felnőttek munka-és vadásztevékenységét.

A legrégebbi játékeszközök a kőkorszakból maradtak ránk. Ebből az időből kisméretű csonttűk, apró kagylófésűk, kis vágószerszámok kerültek elő.

Bronzkori leletek azt bizonyítják, hogy a gyerekek jól kidolgozott kicsinyített szerszámokkal tevékenykedtek. Találtak a kicsinyeknek való csörgőket, labdákat és emberfigurákat is [12.168-172.o.].

1.2. Játék az ókor testkultúrájában

Az ún. osztálytársadalmakban a kultikus szertartások racionális tartalmat nyertek.

Az ókori Egyiptomban nagy gondot fordítottak a gyermekek nevelésére. Az olvasás, az írás és a számolás mellett a testgyakorlatok és az úszás is szerepet kapott az oktatásban. Az egyiptomiaknál a labdajátékok számos elemeit megtaláljuk. A fennmaradt műemlékek díszítéseiben labda- és karikagyakorlatok jeleneteit ábrázolták egyes ókori „művészek”. A játékoknak nemcsak az ábrázolásáról, hanem a leírásáról is maradtak feljegyzések, sőt egyiptomi labdák is találhatóak a British Museum gyűjteményében.

Amerikában az írásos feljegyzések hiánya miatt a játékok leírása szájhagyomány útján

maradt fenn. Közép- és Dél- Amerikában inkább a szórakoztató labdajátékok, míg Észak- Amerikában főleg a testedző játékok terjedtek el. A legismertebb labdajáték az volt, hogy a fa tetejére erősített koszorúba kellett a labdát bedobni.

Európában a germán törzsek labdajátékokkal és kötélhúzással szórakoztak. Ismerték a jégen űzhető játékokat is. Elterjedtek a lovasjátékok is.

Európai szempontból legjelentősebbek az ókori görögök hagyományai. Ők voltak azok, akik felismerték a játékok pozitív egészségügyi, pedagógiai, erkölcsi hatásait. Platón a Törvényekben például kifejti, hogy a leendő polgár számára nagyon fontos a játék, mert ebben mutatkozik meg a gyermekek egyéni hajlama, ezen felül fontos nevelési eszköz is.

A legkisebbek testi nevelését a szülők, a dajkák vagy a rabszolgák irányították.

A görög gyermekjátékok eszközei igényesen megmunkált, sokszor művészi darabok voltak.

Az i.e. VII. századra kifejlődött antik gimnasztika gyakorlatanyaga három fő részre tagolódott: a mozgásos gyermekjátékokra, az orkesztikára és a palesztikára. Az orkesztikát az iskolában minden görögnek el kellett sajátítani. Az antik pentatlon számaira (stadionfutás, gerelyhajítás, távolugrás, birkózás) épülő palesztika azonban csak a fiúk számára volt kötelező [23.].

A görögök legismertebb gyermekjátékai Kun László Egyetemes testnevelés- és sporttörténet című tankönyve alapján a gúnyolódó játékok csoportjába tartozó „köcsögösi”, a „meszes”, nevű kiszorítósi és a „cserepesdi” voltak. A köcsögösdi (epoztrakizmosz) sorsolás vagy kiszámolás után az egyik gyereket a kör közepére guggoltatták, a többiek körülugrálták, lökdösték. Ha azonban a guggolva járó fogó valamelyikét a csúfolódóknak elfogta kiválthatta magát. A meszes területszerző harci játék, a „cserepesdi” kifejezetten fogoly-(rabszolga-) szerző játék. Játszottak még szkönofilindát (egyfajta fogócska), apodidaszkrindát (a fehér-fekete változata), de ismert volt a szembekötösdi, kötélhúzást stb.

A klasszikus athéni nevelési eszménytől eltért a spártai testnevelés. A cél a gyermekek hozzászoktatása volt a fizikai munkához, a katonaelethez. Játékaikat is a harci erények megszerzésének szolgálatába állították.

Az ókori Róma testkultúrája számos ellentmondást tartalmaz. A kor legnagyobb számú, fizikailag legjobban felkészített hadsereggel rendelkeztek. Játékaik méreteikben, gazdagságukban messze túlszárnyalták a görögökét. Hirdették, hogy a sok evéssel-ivással járó életmód káros hatásait a labdajátékokkal javítani.

Ugyanakkor Rómában nem volt intézményes testnevelés. A feljegyzések arra utaltak, hogy az ifjak testi nevelése kizárólag család feladata volt. Az i.e. IV. sz.-ban megjelent a

„ludus” intézménye (gyakorlásra szánt hely, majd később testgyakorlást, játékot értettek alatta), később azonban teljesen elkülönült egymástól a szellemi és a fizikai felkészítés. Rómában tehát a testgyakorlatok nem képezték az iskolai nevelés szerves részét [6.26-30.o.].

1.3. A középkor játéka

A korábbi korszak merev felfogása, miszerint az európai „sötét” középkor gyermekének nem is volt gyermekora, gyermeket is felnőttek tekintették, egyoldalúan jellemezte a középkor valóságát.

A korai századokban az egyéniség kifejlődését segítő mozgásos gyermekjátékok szerepét nem ismerte el a keresztény tanítás, az elmélyülés ellen ható cselekvésnek, bűnnek, ördögi praktikának tartották. Szent Ágoston tanítása szerint például „a játék kifejezetten léhaságra hajlamosít”.

Aquinói Szent Tamás azonban a XIII. sz.-ban már a következőket írta: „A testnek és a léleknek is szüksége van bizonyos felüdülésre, pihenésre. A fáradt testnek a felüdülést a pihenés adja meg, a lélek nyugalma pedig nem egyéb, mint az élvezet, az öröm. Ezt az élvezetet nyújtja a játék, a szórakozás.

A középkor emberének legalább annyi szabadideje volt, mint évi többheti szabadsággal rendelkező kortársainknak, szabadidejét akkor még aktívan használta fel. Az öregek és a betegek kivételével mindenki részt vett a társasjátékokban, versenyekben, szórakoztató időtöltésekben [24.].

A játékvilág azonban másként rendeződött a feudális urak, a városi polgárok és a parasztok, jobbágyok körében. A városi gazdag polgárok labdajátékokkal szórakoztak, ismert volt a labdarúgás, a tenisz, a röplabda ősi formája. A jobbágyok játéka a nagyobb egyházi ünnepekhez kötődtek, ahol népi játékokat – köhajtás, birkózás, ütős és bábujátékok – űztek.

A magyarság középkori testkultúráját a társadalmi berendezkedés alapján oszthatjuk két részre. Őseink élete részben nomád, nemzetiségi kötelékben, a kereszténység felvétele után pedig feudális rendben zajlott. A kereszténység felvétele után a magyar testkultúra megőrizte az ősi játékokat, és ezt a rendi Európa mozgástárával kiegészítette.

A fiúk játéka a felnőttek mozgásmintáihoz közeledtek. Vannak olyan népi gyermekjátékaink, amelyek ebből a korból maradtak fenn, mint pl. a cövekelés, vagy az Erdélyben továbbélő, az íjazás technikáját csiszoló játék.

A népi játékok közül a métajátékokat és a pásztorjátékokat kedvelték. A labdás játékok is elterjedtek, népszerűségüket jelzi, hogy még a királyi udvarban is űzték. Virágkorukat Mátyás és II. Lajos uralkodása idején érték el.

A kislányok játékaik közé tartozott a babázás, a homokozás, főleg a felnőtteket utánozták játékaikban.

A felnőttek játékaik között az ügyességet, a bátorságot kívánó lovasversenyek, labdajátékok, solymászat és társasjátékok voltak ismertek [12. 173-174.o.].

1.4. A játék szerepe a humanista pedagógusok műveiben

A reneszánsz kor humanista pedagógusai nagy jelentőséget tulajdonítottak a játékok nevelő hatásának.

Rotterdami Erasmus (1483-1553) az „ép testben ép lélek” mondás igazságát hangoztatva kiemeli a játék fontosságát is.

Francois Rabelais (1483-1553), nagy műveltségű orvos, író Gargantua és Pantagruel című satirikus munkájában így mutatja be hősei időbeosztását: „a három órai tanulási idő elteltével kimentek a szabadba, hogy ott labdázással s egyéb játékkal eddzék testüket.”

A test és a szellem párhuzamos művelésének szükségessége Johannes Amos Comenius (1592-1670) nevelési elveiben és gyakorlatában teljesedik ki. Az Orbis Pictus c. művében szintén felvetette a testgyakorlatok és a játékok jó hatását a nevelés és az oktatás egész rendszerére. Ő a következő játékokat említi: „A pályafutás: a gyermekek gyakorolják magukat a futásban... a mezőn csinálnak egy vonást, amelyet annak, aki nyerni akar, el kell érni, de nem annál tovább futni.”

Anyaiskola c. munkájában a kisgyermek nevelésére vonatkozó nézeteit foglalja össze. „Jó lesz, ha valódi eszközök helyett gyermekjátékszereket adunk a kezébe...Az ilyen dolgokkal mindig eljátszódhatnak és testüket is gyakorolhatják, hogy kedvük mindig friss és tagjaik mozgékonyak maradjanak...”

Comenius törekedett arra, hogy a gyermekek fizikai felkészítését tervszerűen, iskolai keretek között hangolja össze az elméleti képzéssel. Emellett kiemelte a versenyek jellemnevelő hatását is. „A játék virtussal és ne csalással diadalmaskodjék... Akárhogyan, akármilyen izgalomban küzdesz, az mindig kifogástalanul menjen végbe, hogy a játékvége ne legyen csúfolkodás vagy veszekedés.”

Munkáiban kiemeli a játékok lelki hatásait is. Szükségesnek tartja, hogy a játékok, ne csak a test, hanem a lélek felüdülését is szolgálják. Úgy kell játszani, hogy a játékot azelőtt fejezzék be, mielőtt megunják, mert a cél nem a játék megutáltatása, hanem a felüdülés. [12. 168-170.o.].

Pieter Bruegel (1525- 1569) „Gyermekjátékok” című festménye:

"A játék, az gyönyörű", röviden ezt mondja nekünk id. Pieter Bruegel a festészet

nyelvén. Gyermekjátékok (1559-60) című képén, közel nyolcvan gyermekjáték látható, így festménye játéktörténeti szempontból is igen jelentős. Bepillantást enged a középkori játékok birodalmába, s egyúttal abba a korba, melyben "a játék, a tánc, a muzsika palotától a kunyhóig boldog népek nyelve" volt. Mind a gyermekek, mind a felnőttek lételeme volt a játék. Mint a legfontosabb összetartó erő, hozzátartozott a mindennapokhoz. Ezért a játékból a felnőttek is aktívan kivették részüket (kép a mellékletben).

A középkori kultúra, amelyet sokáig a sötét jelzővel illettek, sokkal játékosabb volt a mainál. A mindennapi élet és a sport, a tánc, a szórakozás közt nem volt olyan éles határ, mint az antik vagy a modern világban. A "tisztá" és "igaz" játék ily nagyfokú szeretete korunkban szinte kizárólag a gyermekek játékára korlátozódik.

A paraszti életben mindig is nagy szerepe volt a játéknak: a gyermek már egészen kicsi korától részt vett különböző családi ünnepeken, a felnőttek munkájában, szórakozásaiban. A példa - mely az utánzás alapját képezte - nagyon sokáig a gyermek szeme előtt volt, hiszen 3-4 éves koráig ritkán hagyták magára. "aggy valami játékot a kezibe" - mondták, amikor 5-6 hónapos volt a gyerek. S már 8-9 hónapos korában játszottak az "ölbéli" gyermekkel. Később, mikor megtanult járni, még inkább kitért előtte a játék birodalma. A leggazdagabb és legváltozatosabb kor a 6-14 éves korig tartó időszak volt. Ekkortól kezdtek élesen elkülönülni egymástól a fiúk és lányok játékaik. A fiúk játékaiban több a realitás és a küzdelem. A lányokéban több a költészet [25.].

Bruegel festménye a testedző, testgyakorló játékok gazdag tárháza. Jó néhányat közülük ma is ismerünk és gyakorlunk. (Igaz, nem azért, mert jó játék, hanem mert kötelező anyag a testnevelés órákon, foglalkozásokon. Emlékezzünk a már korábban idézett gondolatra, mely szerint: "az elrendelt játék nem játék többé.") Megtalálható a fejenállás a bukfenc, a korláton/kerítésen lógás, forgás, a dombra fel- és lefutás fára mászás [24.].

1.5. A játék az újkor testkultúrájában (XVII-XVIII. század)

A XVII-XVIII. században voltak az első kísérletek az iskolai testnevelés bevezetésére.

John Locke (1632-1704) angol gondolkodó a hasznosság elvének értelmében a játékokat a következőképpen jellemzi: „A gyermekek maguk csináljanak játékszereket, vagy legalább próbálják meg. Legyenek minél egyszerűbbek. A gyermekek minden játéka jó és hasznos szokásokhoz vezessen. Szoktassuk hozzá őket, hogy a játékban kitartást, találékonyságot, okoskodást, takarékoságot tanuljanak.”

Jean Jacques Rousseau (1712-1778), a francia felvilágosodás jelentős személyisége Emil c. művében, a játékot a gyermek ártatlan ösztönének tartja. Úgy véli, hogy a gyermek

szabad döntésétől függ, mikor akar játszani, s azt a nevelőnek engedni kell.

A filantropisták nevéhez fűződik, hogy a mozgásos gyermekjátékok bekerültek a testgyakorlatok közé, és a testnevelést bevezették az iskolai tantárgyak körébe.

Bernhard Basedow (1723-1790), a nevezetes dessau-i iskola, a „Filantropinum” megalapítója *Elementarwerk* c. munkájában foglalkozik a játékokkal: „A játék mozgítsa elő a test ügyességét, segítse az értelem kibontakozását” - írja. A filantropisták a mozgásanyagukon belül három csoportot különböztettek meg:

- a gyermekjátékokat
- a kézügyesség-fejlesztő munkagyakorlatokat,
- a tulajdonképpeni testgyakorlatokat.

A filantropisták egyik legnevesebb képviselője, Johann Friedrich Guts-Muths játékkönyvében 105 különféle játékot gyűjtött össze, közöttük 63 labdajátékot. Hatást és eredményt tekintve megkülönböztetett figyelmet, emlékezetet, képzeletet és értelmet fejlesztő játékokat [22.].

A játékokat a gyermeki egyéniség fejlesztésének eszközeként tekintette.

Magyarországon a Mária Terézia által kiadott 1777-es iskolaügyi rendelet, a *Ratio Educationis* már szakszerűen foglalkozott az ifjúság egészségével és testnevelésével. A rendelet megkülönböztetett engedélyezhető és nem engedélyezhető játékokat. A *Ratio Educationis* 224. fejezete szerint a köznevelés olyan állampolgárokat kíván, „akik bármilyen terhet elbírnak, testük az év mindegyik részében elviseli az időjárás viszontagságait. De tüzetesen ügyelni kell arra is, hogy mind a szellemi felfrissülés, mind a tanulási tevékenység az elsődleges céllal mindig megegyezzen, ezért szükséges, hogy meghatározzuk a játékok fajtáit, helyüket és idejüket, és leszögezzük mindezek rendjét és szabályait”. Külön fejezetben írt a *Ratio Educationis* az ifjúsági játékterek kijelöléséről, egyet az iskola mellett, a másikat a városon kívül ajánlott létesíteni. A tiltott játékok között a veszélyes- annak számított az úszás, és leginkább a nemzeti jelleggel bíró játékok (birkózás, lovaslabda stb.) szerepeltek.

Külön említést érdemel mind a középkor, mind az újkor vonatkozásában a falvak és városok lakóinak elsősorban a hagyományokra épülő, de a környezeti hatásokat is figyelembe vevő népi játékaik. Ezek rendszeresen ismétlődő egyházi ünnepekhez, mezőgazdasági vagy egyéb más munkával kapcsolatos eseményekhez kapcsolódtak, s az ősi szokások elemei is megtalálhatók bennük (májusfamaszás, pünkösdi királyválasztás).

A népi játékok alkalmasak voltak arra, hogy az élet nehézségeinek elviseléséhez is fontos, alapvető testi és lelki adottságok fejlesztésével, akarat, értelmi és jellembeli

motívumok kibontakoztatásával hozzájáruljanak a fiatalok társadalomban betöltött szerepének előkészítéséhez [17. 175.o.].

1.6. A játékelméletek rövid áttekintése (XIX-XX. Század)

A játék a gyermek egyik legtermészetesebb és legszükségesebb tevékenységi formája, mintegy életszükséglete, amely végigkíséri nemcsak fiatalkorában, hanem egész életén keresztül. A gyermek a játék során nem elsősorban nyerni, hanem játszani akar. Az, aki nem játszik nemcsak testi fejlődésben marad el, hanem lelki működésben is rendellenes elváltozást mutat.

A játék kifejezés mindenki előtt ismert. A játék fogalmának, lényegének meghatározása mégsem könnyű. A játék meghatározásánál mindig a szabadság, a kötetlenség, az öröm, a vidámság, a szépség stb. jut eszünkbe.

Mi is a játék? Ahány ember, ahány kutató, annyiféle vélekedés született erre a kérdésre. Az egyes szerzők különböző alapokról indulva próbálták meghatározni a játék fogalmát- e kísérletekről az alábbiakban rövid áttekintést kapunk.

A XIX. század első évtizedeire tehető a tornarendszerek kialakulása.(német, svéd)

Az angol sportirányzat másfajta fejlődést mutatott. Herbert Spenser és Angelo Mosso műveikben bírálták a német tornarendszer egyoldalúságát. Hiányolták belőle a játék, a szabad akarat, a gyerekek egyéni kezdeményezéseinek lehetőségét.

H. Spenser a biológiai játékelmélet képviselőjeként kifejlesztette az erőfelesleg elméletét, amely szerint a gyermek csak akkor játszik, amikor erőfelesleggel rendelkezik. A magasabb rendű élőlények az élet fenntartásához gazdaságosan használják fel erejüket, így szervezetükben tartalékerő keletkezik. Ez olyan ingerként működik, amely további tevékenységre ösztönzi az élőlényt, pedig ennek a tevékenységnek már nem lesz hasznos célja. Ez a tevékenység leggyakrabban a játék [4. 40-42.o.].

S. Freud felfogása szerint a játék a be nem teljesült kívánságok megvalósításának eszköze. Az ember mindazt átélheti, eljátszhatja, amit az életben nem tudott megvalósítani.

Az esztétikai játékelmélet képviselője, F. Schiller szerint a játék alacsonyabb fokú művészet, a művészet pedig magasabb fokú játék. „Sohasem tévedünk, ha egy ember szépségeszményét ugyanazon úton keressük, amelyen játékösztönét elégíti ki.” „Az ember azért játszik, mert ember, és azért ember, mert játszik.”

Jean Piaget a pszichológia oldaláról közelíti a játék meghatározásához. Ő a gyermekek fejlődési folyamatának megfelelően osztályozza a játékokat. Az élet első hónapjait a gyakorló játékok jellemzik, amelyeket a 2 éves kor körül a szimbolikus játékok egészítenek ki. Az

iskolás gyermekek tevékenységi formája a szabályjátékok űzése. A szabály megléte helyettesíti a szimbólumot. A svájci pszichológus szerint a gyermekek azért játszanak, hogy megtalálják saját cselekedeteik jelentését, s felfedezéseiket beépítsék a világról alkotott modelljükbe [22. 79-81.o.].

A holland kultúrtörténész Johan Huizinga műveiben arra utal, hogy az állatok játéktevékenysége megelőzte az emberét. A játék az állatok életében is több mint egyszerű fiziológiai jelenség. Az emberi közösségek cselekvései is mind játékkal vannak átszöve.

A játék első ismertetőjele a szabadság, a szabad cselekvés. A megparancsolt tevékenység már nem játék.

A játék másik ismertetőjele az érdeknélküliség. Első pillantásra a játék valamiféle szabadidő-tevékenységnek tűnik, de nélkülözhetetlen kiegészítő eleme az emberi létnek, és nincs alávetve tisztán anyagi érdekeknek, a napi életszükségletek biztosításának [5. 25.o.].

A játék a helye és tartalma szerint is különvállik a közönséges élettől. Zártsága, térbeli és időbeli elhatároltsága, folyamatos ismételhetősége a harmadik ismertetőjele.

A játék fogalmát a magyar szakkönyvek szerzői is igen sokoldalúan közelítik meg.

Posch Jenő (1859-1923) filozófiája szerint a játék nem pszichológiai, hanem értékmegállapító, etikai fogalom. A gyermek akkor szűnik meg játszani, amikor ő maga kezdi játéknak érezni addigi tevékenységét.

Várkonyi Dezső (1888.1972) A gyermekkor lélektana c. művében foglalkozik a játék pszichológiai értelmezésével. A játékot a képzeletből vezeti le.

Detre Pál (1980) a játékot a nevelés eszközeként, sokoldalú fejlesztő hatású tevékenységként jellemzi.

Végiggondolva a tudósok által megfogalmazott gondolatokat, nem fér hozzá kétség, hogy a játék mélyen az emberben gyökerező élettani és társadalmi szükséglet. Elszomorodva látjuk, hogy a játékok zöme a gyerekek privilégiumává vált, a felnőttek kedvtelve űzött társas szórakozásai gyakran kötelességszerűen végzett egészségügyi gyakorlattá váltak. Elfelejtkeztünk arról, hogy a testedzés valaha észrevétlenül, a játék hevében zajlott le örömet és hasznot hozva, segítve az emberi közösségek kialakítását, éltetését [17. 177.o.].

2. A JÁTÉKTEVÉKENYSÉG FEJLŐDÉSE AZ ÉLETKOR FÜGGVÉNYÉBEN

A játék a gyermeki megnyilvánulás egyik formája, amely a fejlődő egyén életében semmi mással nem pótolható. A kisgyermek legszembevívőbb tulajdonsága a mozgékonyaság. Számára a játék olyan alkalom, ahol kielégítheti mozgásvágyát, megvalósíthatja törekvéseit, elgondolásait, így minden játékban a való élet egy mozzanata tükröződik. A gyermek a játék közben ismeri meg környezetét, a tárgyak fizikai tulajdonságait, a színeket, a formákat. Fejlődése során játéktevékenysége is átalakul, újabb formákat ölt: ahogy érik, fejlődik, úgy válik játéka is fejlettebbé, tartalmasabbá. Minden életkornak megvannak a jellemző játékfajtái [11. 43-44.o.].

Ahhoz, hogy kellőképpen ki tudjuk aknázni a játékban rejlő pedagógiai lehetőségeket, ismernünk kell az iskoláskort megelőző és az iskoláskorra jellemző játékfajtákat.

Az életkor függvényében megkülönböztetünk:

- Funkciós játékokat;
 - Szimbolikus játékokat;
 - Szerepjátékokat;
 - Szabályjátékokat;
 - Feladatjátékok;
- Teljesítményjátékok;

A funkciós játékok kb. 3 hónapos korban jelennek meg. A játék indítéka a funkciós öröm. A funkciós játékok életünk során végig megmaradnak, bár jelentőségük 2 éves kor után csökken. Az anya és a kisbaba közötti játék már a születés utáni második hónapban kezd figyelemreméltó hasonlóságot mutatni. Egyre inkább hasonlít a beszélgetéshez. Figyelik egymás gesztusait, változó arckifejezését.

A funkciós játékok célja, hogy a gyermek céltalan cselekvését célirányossá tegye, s megmutassa, a játék „rendeltetésszerű” használatát. Segítségét adunk azzal, hogy megnevezzük a játékszert, annak színét és formáját. Eközben a gyermek gyakorolja mozdulatainak koordinálását. Ezek a tapintás útján szerzett tapasztalatai nagy jelentéssel bírnak a későbbi mozgásos cselekvések, játékok elsajátításában.

A szimbolikus játékok 1, 5 - 2 éves kor után jelennek meg a gyermekek játékaik között. A játék közbeni beszéd segíthet abban, hogy a gyermek megértse: a szavakat nem csupán a tárgyak megjelölésére használjuk, hanem arra is, hogy közöljük másokkal a cselekedetek mögötti célokat.

Itt már nem csak a funkciós öröm, hanem az alkalmazkodási elem is megjelenik. Ranschburg szemléletes példát említ a folyamatra: „Mikor a gyermek két kocka fölé egy harmadikat rak, s abban a pillanatban fölfedezi, hogy az egy híd, a funkciós játék szimbolikus játékká változik.”

Ez a művelet eleinte előzetes elképzelés nélkül történik, majd eljutnak a gyermekek arra a fokra, amikor valamilyen céllal kezdenek el építeni. A szimbolikus játéknak is nagy jelentősége van, mert közben fejlődik a gyermek mozgáskoordinációja, figyelme és kombinatív készsége.

Szerepjátékok: 4-4 és fél éves korban érnek el a gyermekek arra a fokra, amikor már nem egy másik tárgy, hanem egy másik személy magatartása jelentkezik a gyermek viselkedésében. A játékokban nagy hangsúlyt kap a megfigyelőképesség, az utánzás, a megjelenítő képesség. Az 5-6 éveseknél a foglalkozások, a szerepek kiválasztásánál a gyermek mindig a számára legkedvesebbet helyezi előtérbe. A játékot a szerep utáni érdeklődés határozza meg. Minden szerepvállalásnak megvan a sajátos lelki háttere. A különböző lelki beállítottságú gyerekek különböző szerepeket vállalnak el.

Az alsó tagozatos testnevelésben a szerepjátékok fontos feladatokat oldanak meg. A játékok tanításánál a pedagógusoknak fontos, hogy tudatosan használják a szerepeket, így a gyermekek könnyebben értik meg a feladatokat, és szívesebben vesznek részt a játékokban. Példaként lehet említeni a fogójátékokat, amelyek szerepköreit nevesítve (a farkas a fogó, a bárányok a menekülők) a gyerekek azonnal el tudják képzelni és kezdeni a játékot. A nagy izommozgással járó cselekvések ebben az esetben, játéktevékenységben jelennek meg először [1.78-92.o.].

A szabályjátékok jelentik a következő fejlődési fokot. Az ilyen típusú játékok az iskolába kerülő hat-hétéves gyermek tevékenységét jellemzi. A változást a gyerekek könnyebben vagy nehezebben élik át. Nagy segítséget jelenthet a feszültségek oldására a csoportos játékok. Az iskolai rendre való szoktatást sem lehetne könnyebbe megismertetni a gyerekekkel, mint szabályjátékok által. Ezekben a játékokban már a szabályok függvénye a fontos, a meghatározó. Néha nehéz a gyerekeket hozzászoktatni a szabályok betartására. Meg kell érteniük, hogy a játékokban már szabályok érvényesülnek. A játékot most már a közös fegyelem és a becsület törvényei irányítják. A gyerekekkel meg kell tanítani a játékhoz tartozó szabályokat, és tudomásukra kell hozni, hogy azok figyelmen kívül hagyása a játékból való kizárással járhat. A játékban történő részvételnek ez a feltétele, a játszó közösség, a játékvezető feladata pedig a szabályok érvényesítése [6. 30-31.o.].

Amikor a gyerekek maguk játszanak, felügyelet nélkül, és nem a felnőttek szervezik

számukra a játékot, szabadabban kezelik a játék versengési oldalát. Ritkán alkalmaznak bírót, valamennyien ismerik a játékszabályokat, és azokat be is tartják. A szabályok ellen vétőknek hamar tudomásukra hozzák hibájukat, ritka a vita. A szabályok meghatározó jellege a testnevelés foglalkozások játékaiban teljesebbé válik.

A feladatjátékok elsajátítása során a gyermek az előzőeknél sokkal összetettebb problémahelyzetbe kerül. Döntenie kell a megoldás mikéntjéről, a szükséges cselekvési műveletekről. E játékkategóriába tartozik a testnevelési játékok többsége, de alkalmazkodásuk csak akkor kezdődhet, ha a gyermekek már képesek a feladat megértésére. A szabályok változtatásával lehet a játékok bonyolultságát fokozni.

A teljesítményjátékokban a feladat magának a teljesítménynek a javítása. A játék alapja bármilyen rekordfeladat lehet, tehát a sportolás is teljesítményjátékként fogható fel.

Ezek a játékkategóriák teljesen nem választhatók el egymástól, az egyes szakaszok között lassú az átmenet.

Annak érdekében, hogy a játék a fejlődést szolgálja minden nevelőnek ismerni kell a különböző életkorú gyerekek testi és szellemi fejlődésének sajátosságait, hogy ezek figyelembe vételével a további fejlődést hatékonyan elősegítő játékokat alkalmazhassák.

A testnevelési játékokat a 3-5. kategóriába sorolhatjuk be. Testnevelési játékok alatt, azokat a fizikai és szellemi feladatokkal egybekötött mozgásos játékokat értjük, amelyek önálló, de változtatható szabályokkal rendelkeznek, rugalmas játékidőben és létszámmal, szerrel vagy a nélkül játszhatók, s amelyeket eredményesen használunk fel az iskolai testnevelés és nevelési célkitűzéseink megvalósítására.

A testnevelési játékok célja a játékfeladat megoldása. Mivel a játékhelyzetek számtalan megoldási lehetőséget kínálnak, a résztvevők folyamatosan próbára tehetik képességeiket, átélhetnek siker-, esetleg kudarcélményt, ami további ismétlésekre, eredményesebb megoldások keresésére ösztönzi őket. A játék a játékfeladat megoldásával ér véget. Ezekhez cselekvési feladatokon keresztül jutunk el. A cselekvési feladatokat leggyakrabban az ember természetes mozgásformáinak és azok kombinációinak alkalmazásával hajtjuk végre. Minden játéknak megvannak a maga szabályai, amelyek egyenlő feltételeket biztosítanak a játékban részt vevőknek. E szabályokkal határolják el magukat a többi játéktól, s állítják fel saját értékrendjüket. Aki részt akar venni a játékban, annak el kell fogadnia, be kell tartania a szabályokat, különben játékrontóvá válik [7.46-60.o.].

A szabályok alakításával befolyásolhatjuk a játékfeladat teljesítésének nehézségi fokát. A játék során a feladat sikeres megoldása jelenti a jó teljesítményt. A játék során a sikerre törekvés, a másik legyőzése, tehát a versenyjelleg dominál.

Ezeknél a játékoknál megkülönböztetünk olyanokat, ahol egy győztes lehet és a többiek vesztesek, olyanokat, ahol több győztes lehet és egy vesztes, s végül olyanokat, ahol egyik csapat nyer, a másik veszít. Ahol csak egy győztes van, a veszteseknek van némi pszichológiai előnyük: sokan vannak, így a vereség kevésbé fájó. A veszteseknek is lehetnek fokozatai, pl. aki nem adta fel a küzdelmet, előnyben van azzal szemben, aki nem harcolt a végsőkig. Ám azon semmi sem változtat, hogy még a legjobb vesztes is vesztes, és törekedni fog arra, hogy legközelebb győzzön. A vereség érzése sokszorosára nő, ha azt valakinek egyedül kell elviselnie. A csapatjátékokban mind a vesztesek, mind a győztesek élvezik annak szociális és pszichológiai előnyét, hogy csoportban vannak [12. 172.o.].

3. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI

3.1. A játék jelentősége óvodáskorban

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék a kisgyerek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A kisgyerek a külvilágból és saját világából származó tagolatlan benyomásait játékban tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó tevékenységgé.

A kisgyerek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt – a szülő és az óvodapedagógus. Utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítőtvé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. A felnőtt jelenléte teszi lehetővé a gyerekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

A játékoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, játékszerekre van szükség. Az óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő csoportlétkört, helyet, időt, eszközöket és élményt biztosítson a különböző játékformákhoz, mint például a mozgásos játékokhoz, a szerepjátékokhoz, az építő, konstruáló játékokhoz, a szabályjátékokhoz, a dramatizáláshoz és a bábozáshoz. A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában is meg kell mutatkoznia.

A játék közben a gyerek derűs, felszabadult, a játék örömforrás számára: maga a cselekvés, a manipuláció, az elképzelés szerez örömet. Motivációja nem a célban, hanem a tevékenységben van, tehát önmagáért való. A játékot a feszültség csökkenése kíséri, és áthatja a gyerekek minden tevékenységét. Az óvodáskor végéig a játék marad a gyerek legfőbb tevékenysége, és a munka a tanulás és megőrzi játékos jellegét [2. 105-110.o.].

A játék fejleszti a gyerekek mozgását. A változatos mozgás ügyesebbé teszi a gyereket. Növeli önállóságát, kitartását, hozzáértését.

A gyerekek a játék útján ismerkednek a világgal, a tárgyakkal, a tárgyak tulajdonságaival, a valóság jelenségeivel, eseményeivel, ezzel hatással van a gyerekek értelmi képességeinek fejlődésére.

A játéknak a kreatív személyiség fejlesztésében értékes mozzanatai, - pl. a szerepjáték, bábozás, dramatizálás – lehetőséget adnak a szociális kreativitás fejlődésére (magatartásmódok, szerepek fölcserélése stb.).

Fejlesztő hatását fokozzák a játékot kísérő pozitív érzelmek. A játék derűjén, vidámságán, örömen átszűrve minden hatás fölerősödik, és az új vonások pozitív érzelmektől

kísérve épülnek be a gyerekek személyiségébe.

A játékot kísérő érzelmek közlési vágyat ébresztenek. Fokozódik a gyerekek beszédkedve. A beszédkedv ösztönzi a nyelvi kommunikációs készség fejlődését. A gyerekek játék közben fölített kérdései és a továbbkérdezésre bátorító óvónői válaszok ösztönzik a beszédet, a gondolkodást.

A játékban válnak közelivé és elfogadhatóvá a viselkedési szabályok. Lehetőség nyílik a szabályok megértésére, a helyes magatartás gyakorlására.

A személyiségfejlődésben különösen jelentős, hogy legváltozatosabban a játékban nyilvánulnak meg és fejlődnek a gyerekek közti társas kapcsolatok. A közös játék olyan bonyolult kölcsönös kapcsolatokra, együttműködésre készíteti a gyerekeket, amilyenre a játékon kívül még nem képesek. A közös játékban alakulnak a játékhagyományok, amelyek a „mi tudat” létrejöttét erősítik. Így a játék a közösségi élet fejlesztésének alapvető eszköze [9. 22-24.o.].

3.2. A játékirányítás általános elvei és az óvodapedagógus feladatai

A játékirányítás alapvető sajátossága, hogy közvetett.

Az óvónő élje bele magát a gyerekek által elképzelt, megteremtett játékhelyzetbe. Az óvónő biztosítsa, hogy a gyerekek saját elgondolásaikat valósíthassák meg a játékban, hogy fantáziájuk, hangulataik, érzelmeik szabadon megnyilvánulhassanak. A közbelépés csak akkor szükséges, ha gyerekek egymást zavarják, és ha a játékszerek használata testi épségüket veszélyezteti.

Az óvónő maga is szívesen vegyen részt egy-egy játékban, ismerje a gyerekek érdeklődési körét, tapasztalatait és élményeit. Tudjon és szeressen játszani.

Sose hagyja felügyelet nélkül a gyerekeket. Teremtse meg a játék lehetőségeit a teremben és az udvaron is. Érje el, hogy a gyerekek szívesen tartózkodjanak a szabadban. Az óvodai nevelés folyamatában az óvónő úgy tekintse a játékot, mint a nevelési célok elérésének legfőbb eszközét. Ezért teremtse meg mindazokat a feltételeket, amelyek a játék fejlődéséhez szükségesek.

A feltételek megteremtése

- megfelelő légkör
- megfelelő hely a játékokhoz
- a játékidő
- játékeszközök [15. 33-37.o.].

4. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

Az óvodai nevelés általános feladatai: Az óvodás gyermek sokoldalú, harmonikus fejlődésének elősegítése, az egyéni és az életkori sajátosságok figyelembevételével. Ezért az óvodai nevelésünk feladata nem más, mint az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. Ezen belül:

- Az egészséges életmód kialakítása
- Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségnevelés
- Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés

Az egészséges életmód alakítása

A gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése, harmonikus, összerendezett mozgás elősegítése, a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése, a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása megőrzése, az egészséges életmód, helyes életritmus, a testápolás, az étkezés, az öltözködés a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása rendkívül fontos.

A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása, a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása.

Megfelelő szakemberek bevonásával- a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve- speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása [14. 33-60.o.].

Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségnevelés

Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Mindezért szükséges, hogy a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások érijék. Az óvoda dolgozói és a gyermekek közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze. Ezt úgy alakítsuk ki, hogy ne legyen bántó, bíráló, kioktató, panaszkodó. Ezzel szemben hassa át a dicséret, buzdítás, humor, odafigyelés. Az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, én tudatának alakulását és engedjen teret önkifejező törekvéseinek.

Különös jelentőségű a közös élményekre épülő tevékenység gyakorlása, a gyermek

erkölcsi tulajdonságainak az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség formálása. Megalapozza a gyermek akaratát, ezen belül önállóságát, önfegyelmét, kitartását, feladat tudatát, szabálytudatát, valamint a szokás és normarendszerét.

Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, hogy rácsodálkozhasson a természetben, az emberi környezetben megmutakozó jóra, szépre, és tisztelje, becsülje azt. Ismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a szülőföldhöz való kötődés alapja, megalapozza hazaszeretétét.

Az óvodapedagógus, és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja, és viselkedése modellértékű a gyermeki magatartás alakulása szempontjából.

Sajátos törődést igényelnek a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, nemzeti etnikai kisebbséghez tartozó, sajátos nevelési igényű, nehezen szocializálható, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, kiemelkedő képességű gyermekek szükség esetén megfelelő szakemberek (pszichológus, logopédus, gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus) közreműködése szükséges [11. 41-45.o.].

Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében benne van. Az anyanyelv fejlesztésének és a kommunikáció különböző formáinak alakításában – a beszélő környezettel, a helyes mintaadással és szabályközvetítéssel - kiemelkedő szerepe van egész nevelő tevékenységünkben.

Különös figyelmet fordítunk arra, hogy a gyermek megismerje, megbecsülje, megszeresse anyanyelvét. Ezért a gyermek beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és válaszok igénylésére természetes helyzeteket teremtünk, az adódó lehetőségeket kihasználjuk.

Az értelmi nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára - mint életkori sajátosságára-, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről. Lehetőséget kell teremteni a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerzésére, bővítésére, amelyeket különböző tevékenységekben, élethelyzetekben gyakorolhat. Fejleszteni kell értelmi képességeit: érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség. Olyan ösztönző környezetet kell biztosítani, amelyben a képzelet és a kreativitás fejlődését segítjük elő.

A mozgás fejleszti a testi képességeket, kedvezően befolyásolja a gyermeki szervezet növekedését, teherbíró képességét. A társakkal végzett együttmozgás tapasztalatainak gazdagításával a gyermek „én” határának, mások észlelésének, önfegyelmének, alkalmazkodásának elősegítése. A játéknak fontos szerepe van a mozgás megszerettetésében, az egészség megőrzésében. Kiegészíti az egészséges életmódra nevelés hatását és hozzájárul a gyermeki személyiség differenciált fejlesztéséhez [14. 33-50.o.].

4.1. A játék szerepe az óvodáskorú gyerek személyiségfejlődésében

Az óvodás kor a játék kora- szoktuk mondani. A játszás, ha nem is kizárólagos, de legfontosabb, elsődleges tevékenysége az óvodás gyermeknek. A nevelés folyamatában a játékot olyan lehetőségnek tekintjük, melynek tudatos érvényesítése, fejlesztése formálja a gyermek személyiségét. A játék elsődleges tevékenység abban az értelemben is, hogy a magasabbrendű tevékenységek, a munka, a tanulás a játékból fejlődnek ki. A gyermek játszva kezd tanulni. A játék fejleszti a gyermek mozgását, kez ügyességét, értelmi képességét, elsősorban azonban az aktív képzelet folyamatai alakulnak ki. A gyermekek a játék során ismerkednek a világgal, annak tárgyaival, a valóság jelenségeivel, eseményeivel, a tárgyak és élőlények tulajdonságaival.

A játék és a környezet között szoros kapcsolat van. A gyermek játékában tükröződik környezetének hatása. A gyermek nem játszik olyant, amit még nem látott vagy hallott. Leggyakrabban a közelében lévő személyek, szülők, testvérek, nagyszülők tevékenysége szolgáltat játéktémát és szerepkört.

Ugyanakkor a játék segíti a gyermeket környezetének megismerésében. A megismerésnek ez az útja megfelelő és vonzó számára.

A játék a gyermek számára a legfőbb örömforrás. Bizonyos szerepek átélése, a sikerélmény, a közös játék öröme által gazdagodik a gyermek élményvilága, érzelemvilága. Az a kislány, aki többször eljátssza az édesanya szerepét, átéli azt a gyöngéd érzelmet, szeretetet, amit az anya érez gyermeke iránt [1. 20-22.o.].

A játékban nagymértékben megnyilvánul a gyermek alkotó képzelete. Megszemélyesíti a tárgyakat. Ugyanaz a kocka egyszer lehet baba vagy puska, majd később telefonkagyló. A hiányzó szereplőket képzeletbeli alakokkal helyettesíti, beszél hozzájuk, mintha ott volnának. Így például vásárol a nem létező elárusítótól, telefonál a nem létező személynek. Erre vonatkozóan Móra Ferenc megható közvetlenséggel írja le ezt a gyermekvilágot: *„én akkoriban még a kukoricacsutkáról is azt hittem, hogy valaki, és az ajtókilinccsel is úgy el tudtam beszélgetni, mint a mozsártörővel. Nekem a világon minden élt,*

és én mindig tisztán megértettem még azt is, hogy mit ketyeg az óra, és és mit gondol magában az oroszlan, aki oda van festve az óra számlapjára, kétszer akkora pipacsvirágok közé, mint ő maga.” [14. 19.o.]

A játékcselekvések formálódása során jönnek létre a gyermekek gondolkodási tevékenységeinek kezdeti formái. Játék közben elkerülhetetlenül problémahelyzettel találkozik a gyermek, amit maga old meg a felnőttek segítségével nélkül. Ilyenkor gondolkodik, kitalál, keresi a megoldást, bizonyos kombinációkat alkalmaz, hogy minél közelebb álljon a valósághoz. Így a játék hozzájárul a gondolkodás fejlesztéséhez.

Játék közben fokozódik a gyermek beszédkedve, közlési vágya, beszédképességének fejlődése. Játék közben ismerik meg és értik meg az együttéléssel, együtt játszással járó jogokat és kötelességeket. Például: más gyermektől nem elvenni, hanem kérni kell a játékot, hozzá kell szokni mások kérésének teljesítéséhez, tiszteletben kell tartani mások játékát.

A közös játék, a közös munkatevékenységek különböző formái a sajátos óvodai tanulással együtt biztosítják a közösségi vonások fejlődését, képessé teszik a gyermeket egy fejlettebb közösségben, az iskolában való eredményes munkára, az iskolai közösségben való aktív részvételre.

Az óvodáskorú gyermek játéka szoros kapcsolatban áll a munkajellegű tevékenységekkel. Ez a kapcsolat az óvodai oktatás során elmélyül, kifejezettebb lesz. E két tevékenység közötti hasonlóság mindenekelőtt a tevékenységre készítető indítékok, „motivációk” tekintetében jelentkezik. Számptalan tapasztalat bizonyítja, hogy az óvodás gyermek nem érzi terhesnek a munkát, és nem feltétlenül részesíti előnyben a játékot. Például: éppen olyan örömet él át, ha megteríti az asztalt, mint amikor a babaszobában terít. A gyermek életében a játék hasonló a munkához, mert örömteli átélése is hasonló. Az elért eredmény, a cselekvés feletti siker érzése szintén összekötő kapocs.

Az örömteli játék a gyermek komoly és nagyon fontos tevékenysége. A játék kísérletezés a gyerek számára: a környezet megismerése, új hatások kiválasztása, tapasztalatszerzés-érzékeléssel, mozgással, emocionálisan és intellektuálisan. A játékban formálódnak a gyereknek mindazok a képességei, készségei, tulajdonságai, amelyek segítik, hogy különböző területeken a fejlődés magasabb szintjére jusson el. [15. 154.o.]

A gyermekek a játékon keresztül is ismerkednek a világgal, tárgyaival, tulajdonságaival, a valóság jelenségeivel, eseményeivel. A játékban válnak közelivé és elfogadhatóvá az erkölcsi követelmények, és nyílik lehetőség ezek értelmének elfogadására és helyes magatartás gyakorlására. Hatással van a játék a gyermekek esztétikai ízlésének és alakító képességének fejlődésére [16. 32.o.]

A játék másik lényeges sajátossága, hogy önkéntes, szabadon választott tevékenység, önállóság igénylése is fűti. A játék komolysága- ilyenkor ő nem Tibike, hanem orvos, gépkocsivezető stb.- serkentően hat, és a játékhoz felhasznált tárgyakat a játék funkciójának megfelelően alkalmazza.

A játék az a tevékenység, amelynek során szabadon, eredeti mivoltában nyilvánul meg a gyermek személyisége, adottságai, képességei, jellembeli tulajdonságai. Ha megfigyeljük tehát a gyermekek játékát, meglehetősen pontos képet kapunk pszichikai fejlettségükről, erkölcsi normáiknak szintjéről. Ezért a játék a gyermek alapos megismerésének fontos eszköze.

Minden egészséges kisgyerek természetes és nélkülözhetetlen tevékenysége, hogy játszik. Játékát-, ha erre lehetőséget adunk kötetlenség, önálló kezdeményezés jellemzi. Játéktevékenységét önként választja, a vele járó fokozatosan alakuló szabályokat, szerepeket, a szükséges kellékeket önállóan alakítja.

Meg kell őriznünk a játék önkéntességét. A játék, az óvodás korú gyerek legfontosabb fejlesztési lehetősége [15. 156.o.].

A személyiségfejlődés szempontjából különösen jelentős, hogy a játékban jelentkeznek és fejlődnek a gyermekek közötti társas kapcsolatok. A közös játék igénye és körülményei olyan bonyolult kölcsönös kapcsolatokra készítetik a gyermekeket, amilyenekre a játékon kívül még nem képesek. Így a játék a közösségi élet fejlesztésének alapvető eszköze. A játék nevelő hatását emelik azok a pozitív érzelmek, amelyek folyamatát kísérik. A játék derűjén, vidámságán, örömein átszűrve minden hatás felfokozódik, és pozitív érzelmek között épül be minden új vonás a gyermekek személyiségébe [15. 154.o.].

Az óvodáskorra jellemző, hogy az alkotó játék a többi játéktípusok és formák között az első helyen áll, mert az óvodáskorú gyermek sajátos játékformája. Megfigyelhetjük, hogy az alkotó játék az óvodáskor folyamán, a kiscsoporttól a nagycsoportig igen nagy változáson, fejlődésen megy át. A hároméves gyermek alkotó játéka utánzásszerű, elszigetelt cselekvések ismétlése. Például utánozza az autó vezetését, a kormánykerék forgatását, a motorberregést, de nem vesz föl utasokat, nem határozza meg az útirányt. Megelékszik a cselekvés örömeivel és a szerep átélésével. Közép és nagycsoportban az értelmi fejlődés, a tapasztalatok és élmények gazdagodása által fokozatosan bővül, bonyolódik a szerep-játékok tartalma és témája. Megjelennek a filmek, diafilmek, tévé-műsorok élménye alapján szervezett alkotó játékok, az indiánosdi, úrhajósdi stb.

A nagycsoportosok már otthonosan mozognak a játékszerek és eszközök megválasztásában, a játék tervezésében, a szerepek kiosztásában. A játék során érvényesül a

szabály. A szabály mindig kapcsolatban van a valósággal és a gyermek élettapasztalatával. A gyermekek a játék kedvéért csodálatos módon betartják a szabályokat. Például az „orvosi rendelőt”játszó gyermekcsoportban a „betegek”csak egyenként lépnek a rendelőbe, a többiek kint türelmesen várokoznak. A vonatosdinál a vezető felháborodik, ha valaki menet közben száll le, mert az szabálytalan. Ha a beteg vagy sebesült szerepét játszó gyermek hirtelen föláll, a többiek rászólnak: „te most nem tudsz járni, mert beteg vagy!”

A szerep-játékok legfontosabb eleme maga a szerep. A gyermekek a játékban alakított személyeknek nemcsak cselekvéseit, hanem tulajdonságait is híven bemutatják. Átélik, élményszerűen gyakorolják a magatartási formákat. Így a játékban az eladó és a vásárló, az utas és a gépkocsivezető viszonyára utalva az udvariasságot és a figyelmességet gyakorolják.

A játékot befolyásolják mindazok a körülmények, feltételek, amelyek között a gyermekek élnek, amelyek között a játék lezajlik. Ezért azokat a feltételeket is biztosítanunk kell a gyermekek számára, amelyek kedvezően hatnak a játék kialakulására, a gyermekek játékkedvére, amelyek ösztönzik őket, és amelyek segítségével tartalmasabbá és sokoldalúbbá válhatnak játékaik [14. 35-37.o.].

Meg kell teremteni a megfelelő nyugodt, derűs légkört, mert csak így fog megnyilvánulni a gyermek kezdeményező kedve, fokozódik biztonságérzete, önállósága. A kedvező légkörben elmélyültebben és nyugodtabban játszik a gyermek. A gyermek szabad mozgása, a játék térbeli kibontakozása, valamint az egymás mellett játszó csoportok és egyének számára meg kell teremteni a legmegfelelőbb helyet. A mozgatható bútorokat a játék idejére összerakjuk, engedjük, hogy a gyermekek a szőnyegen is játszhassanak. Alakítsunk, rendezzünk be ideiglenes és állandó játéksarkokat. Ezáltal megteremtjük a lehetőséget, hogy a gyermekek egymást ne zavarják játék közben. A nagycsoportos gyermekeket arra szoktassuk, hogy önállóan alakítsák ki maguk számára a játékhoz szükséges helyet, hogy rendezzék át ennek érdekében a csoportszobát, majd a játék befejezése után állítsák vissza eredeti formájában. A napirendben megszabott játékidőt minden korcsoport számára következetesen be kell tartani. Az alkotó játékok számára lehetőleg összefüggő, huzamosabb időszakot kell biztosítani. Számolni kell azzal, hogy amíg a gyermekek a megfelelő helyet megtalálják, összeszedik a szükséges játékszereket, közösen megteremtik a játékhelyzetet, időre van szükség. Ahhoz, hogy a gyermekek a választott játéktémát megvalósíthassák, szükséges, hogy biztosítsunk számukra bizonyos mennyiségű játékszert, különböző felszereléseket, öltözékeket. Mind a kötelező foglalkozások, mind a séták, látogatások, kirándulások, filmek, bábszínház látogatások járuljanak hozzá az alkotó játékok gazdagításához, változatossá tételéhez. Bár a játék során biztosítjuk a gyermek önállóságát és

szabadságát, vannak olyan esetek, amikor szükség van az óvónő közvetlen irányítására, a játékba való beavatkozásra [15. 154.o.].

Bár az óvodai nevelés folyamán a játékból önálló tevékenységi formák -munka, tanulás- alakulnak ki, a játék az óvodáskort végigkíséri, és a gyerekek fő tevékenysége marad. Az aktív, önálló, tartalmas, érzelmmel telített játék kibontakozása sokoldalúan alakítja a gyerek egész személyiségét. A játék hatására változik a gyerek érzelmi, képzeleti világa, ami visszahat közérzetére, testi állapotára, mozgására. Fejlődnek értelmi képességei, erkölcsi, esztétikai érzelmei, megindul a kapcsolatteremtés folyamata. Megkezdődik a barátkozás, alakulnak a társas kapcsolatok, fejlődik a gyerek közösségi magatartása. A játék tehát, mint a gyerek alaptevékenysége áthatja minden megnyilvánulását.

A játék a gyerek életében, már elkezdődik akkor, amikor a csecsemő rámosolyog a szeretett felnőttre vagy például öltözködés közben eltakarja a szemét, „elbújik”. Ezek a játékok egyúttal a gyerek első társas megnyilvánulásai is. A játékban fejlődik, biztosabbá válik a gyerekek mozgása. A gyerek mozgásbiztonsága különféle változó helyzetekben fejlődik. Ezért kell számára olyan változatos játékeszközöket adni, amelyeket kedvére rendezhet, formálhat. Fontos, hogy alkalma legyen új meg új ötletek kitalálására, változtatásra, a képzelet munkájára is. Játék közben veheti észre az óvónő egy-egy gyerek estleges mozgászavarát, ami egyéb zavarokat, sérülést jelezhet.

Mozgásos játékok, rajzolás, barkácsolás közben deríthetjük fel az átmeneti vagy egyéb zavarokra utaló mozgási rendellenességeket. Kisebb mozgászavarok sokszor éppen játék közben oldhatók fel. Például vannak félénk, keveset mozgó vagy éppen túl mozgékony gyerekek, akik egyéni bánásmódot, sajátos segítséget, bátorítást igényelnek. A jóízű játékon belüli mozgás élménye, öröme hozzásegíti a gyermeket átmeneti mozgászavarának leküzdéséhez [16. 8.o.].

A játék értelmi képességekre gyakorolt hatása az érzékszervek működésének pontosabbá válásában, az észlelés, a megfigyelőképesség, az önkéntelen és szándékos figyelem, az emlékezetbe vésés és felidézés, a szabadon szárnyaló képzelet működésének gyakorlásában, a gondolkodás fejlődésében mutatkozik meg.

Az értelmi nevelés szinte azon áll vagy bukik, hogy a gyerek milyen módon kamatoztatja ismereteit a játékban, hogyan képes azokat képzeletében továbbgondolni. Nagy szerepe van tehát a játéknak a gyerek képzeletének fejlődésében, valamint a képzetalkotásban.

A lényeg az, hogy a gyerek új helyzetekben minél találékonyabb legyen. Képzelet nélkül elvont gondolkodás sincs. Akik nem eleget vagy nem elég szabadon játszanak, azok később lehet, hogy megszerzik az ismeretanyagot, de gondolkodásuk szegényes lesz. A

játékon keresztül kerülnek közel a gyerekek az erkölcsi magatartás, az erkölcsi szokások elfogadásához, a közösségi magatartási követelményekhez. Az együttes játék folyamán gyakorolják a helyes magatartást. Kisebбекnél a viselkedési szabályok még nem tudatosak, de játékaikban gyakorolják azokat, és figyelik, tanulják, társaik sajátos magatartási formáit.

A játék –mint örömforrás- a gyerek érzelmi nevelésének fontos eszköze. Az átélт játékörömfok és kudarcok erős érzelmekeket váltanak ki ami a gyerekeket érzéseik és gondolataik kifejezésére bírja, serkenti beszédkedvüket, fejleszti beszédкészségüket és egyéb kommunikációs tevékenységüket. A játék a közösségi magatartás, az egész közösségi élet fejlesztésének nagyszerű eszköze. Az együttes játékban a gyerek felfedezi magának a másikat, és más képet alakít ki önmagáról is.

A gyerek játékának és személyiségének fejlődése egymással szorosan összefügg, kölcsönhatásban áll. A gyerek testi, érzelmi, közösségi, értelmi fejlődése teremti meg a lehetőségét annak, hogy a gyerek jól játszik.

Különbözö játékfajták járulnak hozzá a gyerekek személyiség fejlődéséhez. A manipulációból, az önkéntelen örömfok mozgásból átmenő gyakorlójátékban a gyerek egyfajta játékszernek, eszköznek vagy saját magának meghatározott mozgását ismétli, gyakorolja [3. 24-26.o.].

A szerepjáték az óvodáskorúak játékának nevelési szempontból a legértékesebb fajtája. A játékban betöltött szerepeken keresztül, amelyeket a gyerek magára ölt, alakul és fejlődik személyisége, a gyerek maga. A játékban előálló helyzetek lehetővé teszik a gyerek számára érzelmeinek jelképes átélését, konfliktusainak feloldását, indulatainak szimbolikus cselekvésekbe történő levezetését.

A szerepjáték témájának forrása a környező valóság, gyakran az otthoni élet, a legjobban szeretett személyek: anya és az apa személye, tevékenysége, viselkedése. Utánozzák a szülök magatartását, és sokszor azt, ahogy vele bánnak. Játékaikból sok mindent megtudhatunk otthoni életükről, családtagjaikról. A játék tartalmát azok, a gyerekek számára fontos mozzanatok adják, amelyek legnagyobb hatással voltak rájuk. A szerepjátékban formálódnak a társas kapcsolatok, a kölcsönös alá és fölé rendelés készsége, az együttműködés képessége. A gyerekek szerepjáték közben gyakran irodalmi élményeiket is eljátszzák, illetve a mesék, versek, filmek számukra leghatásosabb részeit kötetlen módon adják elő, dramatizálják. A szerepjátékot gazdagító dramatizálás feltételeit is meg kell teremteni. Vezessük rá a gyereket arra, hogy benyomásaikat saját elgondolásaik, eredeti, esetleg furcsa, szokatlan ötletei szerint hogyan adhatják elő. A dramatizálásban rejlő improvizációs lehetőségek szárnyakat adnak a gyerek alkotó képzeletének. A gyerek

bábjátéka az óvónő bábjátéka által keltett hangulat hatására indul meg. A bábozás talán még a dramatizálásnál is szabadabb önkifejezési lehetőség.

A barkácsolás –az óvónő ösztönzésére- a bonyolultabbá váló továbbjátszás igényéből nő ki. A barkácsolás irányítása közben az óvónő csak annyit segítsen, amennyiben a gyerekeknek szükségük van.

A konstruáló játékban a gyerekek kockákból és más játékelemekből, anyagokból építményeket, játékelemeket, különféle egyéb tárgyakat alkotnak, szerkesztenek. A konstruálás gyakran megy át szerepjátékba és összefonódik vele, kiegészíti azt [14. 32.o.].

Az óvodai nevelésben más és más területeket különböztetünk meg, mégis az óvodai nevelést az egyes területek szoros összefüggése jellemzi. (komplex foglalkozás is!) Így a zenei nevelés is rendkívül sok ponton találkozik a testnevelési területekkel. Egyrészt a zene, mint motiváció, másrészt a zenében megjelenő más témájú tartalmak által: példa: matematika: kiszámolók, relációk (halk-hangos, mély-magas ,stb.); anyanyelvi nevelés: mondókák, dalok; testi nevelés: a dalos játékok mozgásaival (fentiekben); vizuális képzelet fejlesztése: elképzelt játék-kiegészítők, tárgyak, dal tartalmába való beleélés által; környezet megismerése nevelés: a zenei nevelés anyaga-mint a környezet megismerésének egyik lehetősége, a máshol szerzett ismeretek feldolgozásának, mélyítésének lehetősége. [16. 225.o.]

Nemcsak az óvodában, de a családban is fontos, hogy a gyermek számára biztosítsák a játékidőt, a megfelelő helyet és játékszereket. A család tanúsítson kellő figyelmet, érdeklődést és törődést a gyermek játéka iránt.

5. A KUTATÁS ANYAGA ÉS MÓDSZEREI

A mozgásos játékok gyűjtőfogalom, amely magában foglalja mindazon mozgásos tevékenységeket, amelyeknek célja a kitűzött feladatok eredményes megoldása, a győzelem kivívása. A mozgásos játék aktív mozgást fejez ki, ami nemcsak a gyermek, hanem felnőtt számára is szórakozást és versenyszerűséget jelent. A mozgásos játékok felosztása:

- Alkotó játékok: konstruáló, dramatizáló
- Népi játékok: énekes- táncos, dramatikus, társas, mozgásos, sportszerű, egységes szabályú
- Óvodai- Iskolai játékok: futó- fogó játékok, sorversenyek, váltóversenyek, labdás játékok, küzdőjátékok, tantermi játékok,
- Téli játékok: hógolyózás, szánkózás, jeges játékok.
- Játékok vízben: sekély vízben, mély vízben
- Sportjátékok: kézilabda, kosárlabda, röplabda, labdarúgás.

A mozgásos játékok az ember természetes mozgásait tartalmazzák, így alkalmasak e testi képességek, a mozgás- és keringési szervek fejlesztésére, a rendszeres testmozgás megszerettetésére. Ezek a képességek és tulajdonságok pedig az egészséges, harmonikusan fejlődő szervezet számára fontosak.

A játék biológiailag megalapozott szükséglet, ami aktív cselekvésre, mozgásra készíteti a gyermeket. A szükséglet levezetése során fellépő funkcióöröm pedig motiválja a játék ismétlésére.

A testnevelési játékok, illetve mozgásos játékok, az óvodai testnevelés keretében is annak didaktikai és nevelési feladatai megvalósítását szolgálják, végső soron tehát a meghatározott mozgásanyaggal kapcsolatos ismeretszerzés elsajátítását, s ennek keretében az értelmi, erkölcsi és esztétikai nevelési hatások érvényesülését óhajtják biztosítani. E megállapításból logikusan következik, hogy a nevezett játékok anyaga megegyezik az óvodai testnevelés főgyakorlatainak anyagával, csak azoknak játékkeretben alkalmazható módzataival. A testnevelési játékok azért tudják az ismeretszerzés elsajátítását szolgálni, illetve az ismeretszerzést tartalmasabbá tenni, ezzel párhuzamosan nevelési hatásokat is biztosítani, mert a főgyakorlatok anyagának a játékok keretében alkalmazható gyakorlása változatosabb végrehajtásában és a kialakuló játékhangulatnak, a versengésnek az ismeretszerzést és a gyermekek személyiségjegyeinek alakulását pozitívan befolyásoló hatása alatt történik. Mivel a játékok anyaga alapvetően a főgyakorlatok anyagából építkezik, ezért a

főgyakorlatok és a játékok éves ütemtervbe történő beállításánál összehasonlítási alapon kell figyelembe venni az illető főgyakorlat és a hozzá kapcsolódó játék anyagát [7. 46-52.o.].

A kutatás módszere

Szakedolgozatom elméleti részében tanulmányoztam, szakirodalmi kiadványok, ismert magyar szerzők művei alapján, a mozgásos játékok szerepét az óvodáskorú gyermekek testi, erkölcsi és esztétikai nevelésében. A dolgozatom gyakorlati részében, megfigyelési módszer segítségével, testnevelési foglalkozáson megvalósított, mesébe foglalt mozgásos játékot szeretnék bemutatni és elemezni. A mese címe „A kereskedő meséje”, amit már nem egyszer játszottunk el a gyerekekkel. Első alkalommal a mesét nagy érdeklődés kísérte, gyerekek nagy élvezettel játszották. Azóta is rendszeresen alkalmazom ezt a mesébe foglalt módszert a testnevelési foglalkozásokon. A gyerekek játékosan, beleélve magukat a mesealakok szerepébe sajátítják el mindazokat a mozgásokat, amit az óvodai program előír (foglalkozás tervezet a mellékletben).

A szakedolgozatom gyakorlati részének második felében kérdőíves (anonim) módszerrel szerettem volna megtudni, hogyan vélekednek a szülők a sportolásról, magáról a sportról és nem utolsósorban az óvodai testnevelésről. Megtesznek-e mindent annak érdekében, hogy gyermekeiknek példát mutatva motiválják őket az egészséges testmozgásra, megteremtsék a feltételeket az egészséges életmód kialakítására, a zavartalan családi együttlétre (kérdőív a mellékletben).

Hipotézis

Feltételeztem, hogy a testnevelési foglalkozás, amelyet mesébe foglaltam és együtt játszottunk el a gyerekekkel, nagy hatással volt a csoportra. Feltételeztem, hogy a foglalkozáson alkalmazott mozgásos játék nemcsak testileg fejlesztette a gyermekeket, hanem erős erkölcsi és esztétikai érzelmeket is váltott ki. Reméltem, hogy a szülők által adott válaszokból kiderül, hogy fontosnak tartják az egészséges életmóddal kapcsolatos szülői kötelezettségüket és mindent megtesznek gyermekük (ik) egészséges fejlődés érdekében.

A kutatás helye

Vizsgálataimat a Nevetlenfalui Óvodában végeztem.

Az óvoda 2004. május elsején nyílt meg Nevetlenfaluban osztrák és magyarországi segítséggel, 45 férőhellyel, 2 csoporttal működik. Az óvoda kiscsoportjába a „KATICA csoport”-ba 20 gyerek 3 és 4 éves korosztály, a nagycsoport „PILLANGÓ csoport”-jába pedig 25 gyerek, 5 és 6 éves korosztály jár.

Az óvoda kollektívája 1 igazgatónő-, 4 óvónő- és 3 dadából áll. A gyerekek zenei fejlődését, zenepedagógus segíti.

Az óvoda udvara tágas, biztosítja a gyermekek fejlődését, lehetővé teszi mozgás és játékigényük kielégítését. A gyermekeket, harmóniát árasztó színek, formák, anyagok veszik körül (képek a mellékletben).

A kutatási anyag elemzése

Az adatfeldolgozást 16 szülő közös kérdőíves válasza alapján kezdtem el. Az első anonim kérdés alapján látjuk, hogy a szülők mindannyian legalább is érettséggel rendelkeznek, de van közöttük négy főiskolát és három egyetemet végzett szülő is.

1. táblázat: A szülők iskolai végzettsége

	Apa	Anya	összesen
középiskola	3	1	4
szakiskola	2	3	5
főiskola	1	3	4
egyetem	2	1	3
összesen	8	8	16

Az első kérdésre, hogy aktívan sportol-e valamelyik szülő sajnos öten nemmel válaszoltak, de hatan valamilyen mértékben, de sportol, ha csak a kikapcsolódás kedvéért is.

2. táblázat: Szülők aktív sportolása

1.Aktívan sportol-e apa vagy anya?	Apa vagy anya	összesen
igen	3	3
nem	5	5
csak a kikapcsolódás kedvéért	3	3
összesen	11	11

1. ábra: Szülők aktív sportolása

A második és harmadik kérdés negatív. Nem tagjai semmilyen sportklubnak, sportszervezetnek és nem vesznek részt sporttevékenységekben. Egyértelmű. Az ukrainai politikai helyzet elriasztja a fiatal szülőket mindentől. Lehet, hogy békés helyzetben elgondolkodna azon, hogy gondtalanul sportoljon, értelmesen töltsse el a szabadidejét, de most nem. A fiatal szülők örülnek, ha a napi megélhetést biztosíthatják a családjuknak. Sokszor arra gondoltunk, egyáltalán tegyünk-e fel ilyen kérdést!

3. táblázat: Sportvilágban való tájékozottság

	Igen	nem
2. Tagja-e valamilyen sportklubnak vagy turisztikai (stb.) szervezetnek?	-	8
3. Jelenleg sportolnak-e vagy részt vesznek-e valamilyen sporttevékenységben?	-	8
4. Követik a sporteseményeket a televízióban?	4	4
5. Részt vesz-e sportversenyeken, mint néző? Milyen gyakran?	4	4
6. Olvasnak-e sporthíreket az újságban vagy Interneten?	1	7
összesen	9	31

A negyedik, ötödik és hatodik kérdés egyszerűbbnek tűnt a szülőknek. 50%-a követi az eseményeket a televízióban, ki- ki látogat a stadionba megnézni a helyi futballmeccseket, egy szülő bizonyosan az interneten követi a sporteseményeket.

4. táblázat: Kapott sporteszközök

7. Kapott-e az elmúlt években valamilyen sportfelszerelést vagy sporteszközt gyermeke (gyermek) születésnapra, karácsonyra vagy valamilyen hasonló alkalomra? Mit?	Igen	nem
kerékpár	7	1
focilabda	7	1
ugrókötél	1	7
teniszütő	1	7
Bagminton készlet	1	7
görcsolya	1	7
roller	1	7
összesen	19	37

A hetedik kérdés arról árulkodik, hogy mindegyik szülő igyekszik a gyermekeiknek ajándékozni valamilyen hasznos sporteszközt. Olyat, amelyik mozgásra sarkallja a gyereket. A kerékpár és a focilabda a sláger, de általánosságban talán minden családban. Főleg a tavasz beálltával a szülők igyekeznek ezeket a sportfelszereléseket, sporteszközöket beszerezni bármi áron is drága csemetéiknek.

A nyolcadik kérdés nagyon pozitív. A megkérdezettek mindegyike családi programokat szervez. Ebben az esetben nagyon sok függ a környező falvak önkormányzatainak munkájától. Ha megtalálja a szponzorokat, akkor rendszeresen szerveznek falunapot, nagyszabású sporteseményeket, amelyre a családok boldogan elmennek kikapcsolódni és elviszik gyermekeiket is.

5. táblázat: Az óvodával kapcsolatos kérdések

	igen	nem
8. Előfordul, hogy az egész család részt vesz valamilyen közös programban? (Például: kirándulás, síelés, cirkuszi előadás, táncmulatság, ... stb.)	8	0
9. Ön szerint, az óvodai mozgás kielégíti	7	1

gyermek mozgásigényét?		
10. Vannak-e kötelező testnevelési foglalkozások (2 hetente) az óvodában?	8	0
11. Ön szerint, az óvodai sporttevékenység megfelelően segíti gyermeke egészséges, fizikális fejlődését?	8	0
12. Ön szerint, az óvodai foglalkozások megfelelően segítik a gyermeke szellemi/értelmi, lelki/érzelmi fejlődését?	8	0
13. Ön szerint az óvodai foglalkozásokon gyermeke megtanulja az alapvető higiéniai tényezőket?	8	0
14. A gyermekek napi rendszerességgel járnak sétálni a friss levegőn (esetleg kirándulni)?	8	0
15. Az óvodában van szervezett sportoktatás, mozgásos játék délutánonként?	8	0
16. Szervez az óvoda családi kirándulásokat, programokat?	0	8
17. Ön szerint, az óvodai testnevelés egészséges, aktív életmódra nevel?	8	0
Összesen	71	9

A kérdőívben szereplő kérdéskörök második részétől a szülőkhöz intézett kérdések az óvoda minősítéséről szólnak. Elsősorban elégedett-e a szülő az óvoda oktató- nevelő munkájával?

A kérdések a következők voltak: az óvoda teljes mértékben kielégíti-e a gyermeke mozgásigényét, vezetnek-e a nevelők a kötelezően előírt testnevelési foglalkozásokat, az óvodai foglalkozások segítik-e a gyermeke fizikai, erkölcsi, esztétikai és értelmi fejlődését, elsajátítja-e a gyermeke az alapvető higiéniai tényezőket, tartanak-e a nevelők délutánonként mozgásos játékokat, az óvodai testnevelés aktív életmódra nevel-e? A válaszok pozitívak.

Csak egy kérdés nincs megválaszolva: szervez-e az óvoda közös kirándulásokat? De miért is szervezzen, amikor a szülők családotul szívesebben szabadidőznek, vagy a hétvégi sporteseményekre ellátogatnak együtt.

A válaszok alapján a Nevetlenfalui Óvoda vezetősége és pedagógusai mindent megtesznek a kisgyermek egészséges fejlődéséért!

Vagyis a hipotézisünk beigazolódni látszik. Nemcsak az óvoda igyekszik megteremteni a gyermekek testi, erkölcsi és esztétikai nevelésére szükséges feltételeket, de a fiatal családok is. Közös erővel pedig egészséges, értelmes felnőttek válnak a gyerekekből.

Összefoglalás (magyar)

Az óvodáskorú gyermek legtermészetesebb tevékenysége a játék és a mozgás. A játék során fejlődnek a gyermekek mozgásszervei, testi képességei. A kisgyermekkorban a legnagyobb a mozgás jelentősége. Hatására fontos személyiségtulajdonságok alakulnak ki, mint például a bátorság, fegyelmezettség, kitartás, együttműködés, ötletgazdagság, akarat, leleményesség. A mozgás cselekvésen, játékon keresztül tapasztalja meg önmagát, társait és az őt körülvevő világot.

A testnevelési foglalkozások tartalmát megfelelően kiválasztott testnevelési játékokkal tehetjük teljessé, s a gyermek számára élményt adóvá. A testnevelés legértékesebb anyagai a mozgásos játékok.

A játékra nevelés az erkölcsi nevelésben kiemelt szerepet játszik a közösségi játékokban megjelenő segítőkészség és önfegyelem viselkedési formáinak megalapozásával, a játékeszközök igazságos elosztásának gyakorlásával, a tevékenység idejének megismerésével, az együttjátszás képességének kialakításával. A játék menetében a türelem gyakorlásával, a siker és a kudarc feldolgozási képességének fejlesztésével. A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés területének fejlesztését segíti a környezetben való tájékozódás erősödése, a hagyományos népi gyermekjátékok, mondókák, népmesék, közmondások megismerése.

Az esztétikai nevelés tartalmi megvalósulásának óvodai színtere is a játék. Esztétikai tevékenység végzésével újabb élmény részesévé válik, ha rajzol, fest, vagy mondókázik. Ezekhez a tevékenységekhez öröm is társul, sikerélmény jellemzi. Az óvodáskorú gyermekek természetes hajlammal bírnak az esztétikai tevékenység végzésére, az esztétikai nevelés folyamata is a gyermek spontán beszéd, ének, mozgás hajlamaira épít. A legfontosabb nevelési feladata a különböző tevékenységeknek megfelelő képességfejlesztés a játékosság keretein belül. A gyermek esztétikai érzékét fejlesztjük: hang- és hallásérzék, dallamérzék, ritmusérzék, szimbolizáló képesség (érzelmek megformálása), érzékelés gazdagsága, spontaneitás, nyelv és stílusérzék, a verbális memória aktiválásának képessége.

A gyermek személyiségének alapvonásai is a játékban alakulnak ki, örömet szerez, szórakoztatja, kitölti szabadidejét, kielégíti mozgásvágyát. Jelen van benne a szabadság, a kötetlenség, az öröm, az élmény, a vidámság, a verseny.

Резюме

Багато віків творить свою власну історію і культуру український народ. Історія України - слава і повчальна. Саме їй тепер належить формувати свідомих громадян незалежної держави. Саме тому, ми повинні виховувати молоде покоління бути гідними громадянами нашої славної України.

Темою моєї дипломної роботи є: Роль рухливих ігор у формуванні фізичних, моральних та естетичних навиків дошкільнят.

Метою моєї дипломної роботи є - розкрити і вплив рухливих ігор на формування особистості дитини. Для дітей дошкільного віку гра - основна форма їхньої діяльності. У дітей 3-6 річному віці гра відіграє головну роль у формуванні дружби, дисципліни, витримки, співпраці, спільних задумів, волю. За допомогою гри дитина впізнає саму себе, друзів та навколишній світ.

Ігри особливу роль відіграють у моральному вихованні дошкільнят. У спільних іграх розвиваються дружні відносини, взаємодопомога, дисциплінованість, доброта і справедливість.

Під час гри малята набувають навиків правильно сприймати виграш і проіграш.

Педагогам треба відповідну увагу звертати на патріотичне виховання, прививати малятам любов до рідного краю. Слід виховувати дітей на традиційних прикладах наших предків, знайомити з навколишнім середовищем, прививати любов до рідної природи.

На заняттях розповідати казки, прислів'я, поговорки та загадки, читати вірші та короткі оповідання про життя нашого народу.

Естетичне виховання – одне з важливих завдань сьогодення. Уже з дитячих років треба прививати малятам естетичні навички, скромно одягатися, бути охайним, причесаним і веселим. Особливу роль в естетичному вихованні відіграють рухливі ігри. Діти з великим задоволенням вирізують з кольорового паперу смужки, з якими виконують різні фізичні вправи, танцюють та граються.

Педагоги Неветленфолівського дитячого садка старанно працюють над естетичним вихованням дошкільнят. Організують екскурсії в природу, привагають дітей бережливо ставитись до рідної природи, до кожної тваринки і рослини. Велику увагу звертають на розвиток зв'язного мовлення. Привчають дітей правильно говорити, співати, танцювати, виконувати різні вправи, вправильно сидіти чи ходити. Особливу увагу звертаємо на вироблення у дітей естетичних відчуттів: голос і слух, відчуття співу, ритму, мову і стилістику.

Отже, рухливі ігри формують особистість дитини, приносять дітям радість, заповнюють вільний час, забезпечують рухливість, веселість і сміх. Підчас гри наявні: воля, свобода, радість, задоволення, змагання та веселість.

Ігри самі про себе говорять. Адже, підчас гри розвивається мовленеве логічне мислення, просторова уява, увага, пам'ять, спостережливість, гумор, рухливість та дружині відносини.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. B. Méhes V., (1982). *Az óvónő és az óvodai játék*. Tankönyvkiadó, Bp, 19 – 81.o.
2. Dobay B., (2005). *Az óvodai testnevelés*. Lilium Aurum, Dunaszerdahely, 105 – 122.o.
3. Farmosi I., (1990). *A gyermeksport biológiai alapjai*. Sport Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 23-32.o.
4. Farmosi I., (1990). *A mozgásfejlődés, az alapvető mozgásformák és képességek fejlődése*. Sport Lap- és Könyvkiadó, Bp, 38 – 45.o.
5. Farmosi I., (1999). *Mozgásfejlődés*. Dialógus Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 22 – 28.o.
6. Farmosi I., - Gaál S., (2007). *Óvodások és kisiskolások testi és mozgásfejlődése*. Dialógus Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 25 – 31.o.
7. Gaál S., (1995). *Az óvodai testnevelési foglalkozások előkészítő gyakorlatai (gimnasztika)*. SzarvasPress Nyomda, Szarvas, 45 – 67.o.
8. Gaál S., (2010). *Mozgásfejlődés és fejlesztés az óvodában*. SzarvasPress Nyomda, Szarvas, 18 – 22.o.
9. Kelemen L., (2001). *Képességmérés az óvodában*. Poliforma KFT. Hajdúböszörmény, 20 – 29.o.
10. Krizsaneczné E., (1979). *Játékos gyermektorna*. Bp, Sport-lap és könyv kiadó, 157-168.o.
11. Kunos A., (1994). *Az óvodai testnevelési foglalkozások módszertana*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp, 41 – 45.o
12. Mérei F., – V. Binét Á., (1993). *Gyermeklélektan*. Gondolat Kiadó, Bp, 87-92.o.
13. Nádas, L., (2001). *Motoros cselekvéses játékok az iskolai testnevelésben*. Nemzeti Tankönyvkiadó Rt., Bp, 8-17.o.
14. Nagy E., - Péter A., (1981). *Óvónők Kézikönyve*. Editura didactică și pedagogică, Bukarest, 32-68.o.
15. Nagy H., - Kovásznai K., (1994). *Pedagógia*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 150-225.o.
16. Országos Ped. Intézet. (1989). *Óvodai nevelés programja*. Tankönyvkiadó, Bp.8-78.o.
17. Ozsváth F., (1989). *Testnevelés*. Egységes jegyzet. Tankönyv kiadó, Bp, 50-56.o.
18. Reigl M., (2000). *Óvodai és iskolai játékok*. Bp, Tankönyvkiadó 167-178.o.
19. Ruth Brunath (1967). *Kicsinyek tornája*. Sport Kiadó, Bp, 35-46.o.

20. Е.С. Вільчковський (1979). *Методика фізичного виховання в дитячому садку*. Київ, 64-78.ст.
21. І.В. Лущик (2007). *Фізичне виховання дітей дошкільного віку*. Харків 44-70. ст.
22. М. Комісарик, Г. Чуйко (2013). *Теорія та методика фізичного виховання дітей дошкільного віку*. Книги- XXI, Чернівціє, 78-92. ст.
23. <http://csillalapja.hupont.hu/9/mozgasos-jatekok#ixzz3LV0x1TVh>
24. http://www.biai.hu/Biakro/pdf/kro-0908/kro-0908_19old.pdf
25. http://www.gyerekszinhaz.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=1088:gyermekjatekok

ÁBRÁK JEGYZÉKE

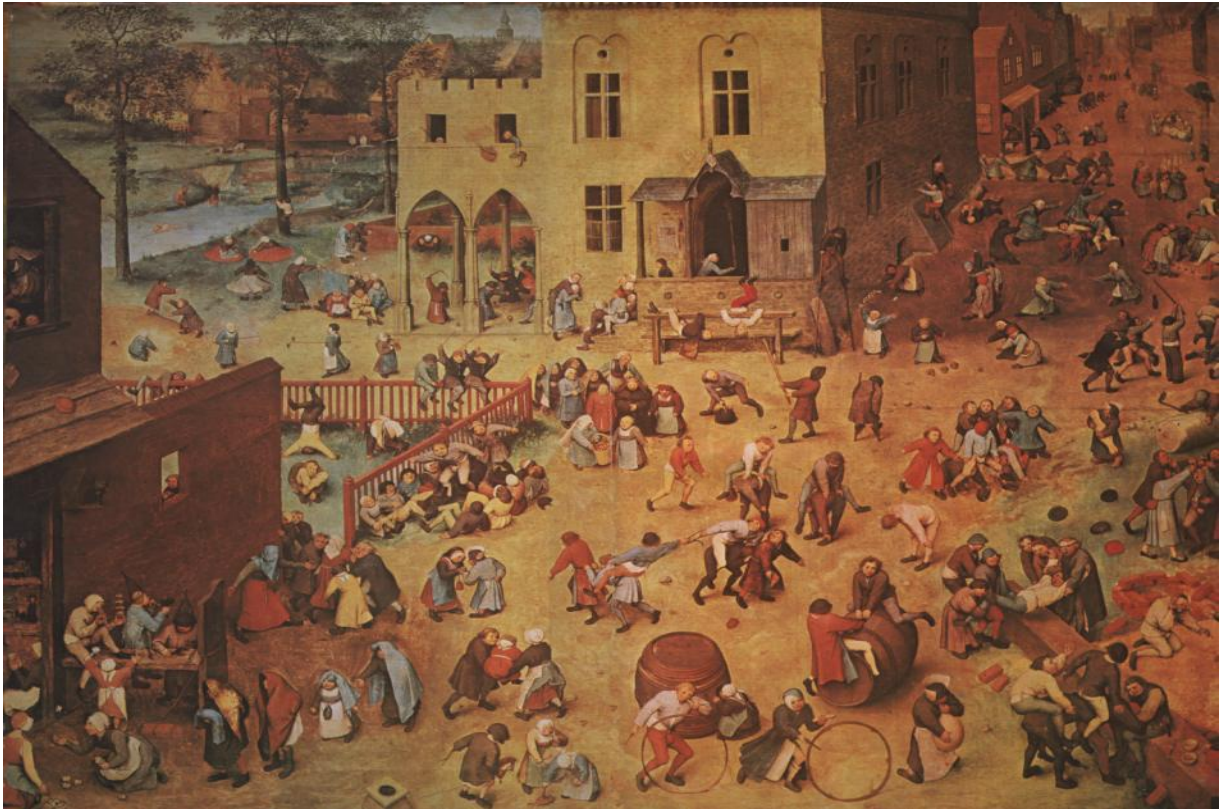
1. ábra: *Szülők aktív sportolása*.....

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

- 1. táblázat:** *A szülők iskolai végzettsége*
- 2. táblázat:** *Szülők aktív sportolása*
- 3. táblázat:** *Sportvilágban való tájékozottság*
- 4. táblázat:** *Kapott sporteszközök*
- 5. táblázat:** *Az óvodával kapcsolatos kérdések*

Melléklet

Melléklet 1.

Pieter Bruegel (1525- 1569) „Gyermekjátékok”

Melléklet 2.

Foglalkozás tervezet testnevelésből

Mese címe: A kereskedő meséje

A foglalkozás helye: csoportszoba

A csoport létszáma: 25 gyermek (vegyes csoport)

A foglalkozás fő feladata: mozgásos játék (mesébe foglalva) által az alapvető mozgáskészség és testi motoros képességek fejlesztése

1. oktatási cél: előző foglalkozáson tanult mozgásfeladatok gyakorlása
2. képzési cél: testi képességek fejlesztése
3. nevelési cél: fegyelemre, pontosságra, együttműködésre, testi, erkölcsi és esztétikai értékekre nevelés

Bevezető rész

1. Sorakozás – az asztalok előtt.
2. A foglalkozás anyagának ismertetése – a mai foglalkozáson gyerekek, megismételjük, a már jól ismert játékot: „A kereskedő meséjét”
3. Járás, futás feladatokkal – Jobbra át! Fordulunk az ablak felé, lépés indul!
 - a) „óriásjárás” – emelkedünk lábujjhegyre, karjainkat emeljük magas tartásba. Indulunk!
 - b) „törpejárás” – ereszkedünk guggolásba, kezünk a csípőre és indulunk!
 - c) futás – lassú futás körbe 3x

Arckör alakzat felvétele – Gyerekek, megfogjuk egymás kezét és alkotunk, egy kört. Igyekezzünk szép szabályos kört, egyenletes kört alkotni! Elengedjük egymás kezét, hátra lépünk egyet.

Fő rész

-->Volt egyszer egy kereskedő, aki minden reggel, miután felkelt, üdvözölte a napot!

(karjainkkal integetés magas tartásban)

-->Ezután jó nagyokat nyújtózkodott

(lábujjhegyre állás, karok magas tartásban, nyújtózkodás)

-->Majd felöltözött, felvette a portékáit és útnak indult.

(törzshajlítás előre bokához "kosár" felvételének utánzása, helyben járás, magasra húzott térdekkal.)

--> Amint kiért a piacra, letelepedett egy nagy fa alá (törökülés), kipakolta a portékáit és várta a vevőket (lábtól haladva előre az "áru pakolásának utánzása)

--> Amíg várta a vevőket, jobbra-balra dülöngélt, néha megnyújtózott. (tarkóra tartás mindkét karral, jobbra-balra törzshajlítás, majd magas tartásba emelt karokkal nyújtózzkodás)

--> Ha eladott valamit, örömeben tapsolt.

--> Telt múlt az idő, és egyre melegebben sütött a nap. A kereskedő lefeküdt a fa alá és pihent (hanyattfekvés, lassú légzés)

--> Amint ott fekszik a fa alatt, egyszer csak kinyitja a szemét és látja, hogy a fa roskadásig van almával. Felállt, és elkezdte leszedni az almákat.

(Lábujjhegyre állva, magas tartásban nyújtózzkodás, almaszedés utánzása)

Amit leszedett a kosarába tette (törzshajlítás előre, alma kosárba rakásának utánzása) Majd újból felegyenesedett és további almákat szedett le.

--> Mikor már elegendő almát szedett, összecsomagolta megmaradt áruit, felemelte a kosarát és elindult haza. (Törzshajlításból felegyenesedés, kosár kézben tartásának utánzása. Helyben járás)

--> Nagyon hamar ment le a nap, de ő még messze járt az otthonától így kicsit futni kezdett. (helyben futás)

--> Amint hazaért, letette a kosarat. Lerázta kezét-lábát, mert nagyon elfáradt, megnyújtózzkodott és integetett a lenyugvó napnak. (Törzshajlítással kosár letétele a földre, majd alapállásban lábujjhegyre emelkedve, karok magas tartásban - nyújtózzkodás, végül karokkal "integetés")

--> Aztán lefeküdt és elaludt. (Guggoló állásba ereszkedés, tenyerek összeérintése, az arc egyik oldalára helyezés "alvás" utánzása).

Befejező rész

Játék: „Varjúfészek” A foglalkozás alatt bármikor alkalmazható. A játék célja: tájékozódási képesség, térérzékelés fejlesztése, reagáló- és reakció képesség növelése, gyorsítása.

Eszközök: plüssjátékok, kréta, ugró kötél.

A plüssjáték körül krétával, illetve ugráló kötéllal kört alakítunk: ez lesz a „varjúfészek”. A játékosok körbefutnak menetirányba, óramutatóval egy irányba , illetve irányítás alapján, jelre (taps) ellenkező irányba a „ varjúfészek” körül. Megbeszélte jelre futnak a fészek felé, és beugranak. Az a győztes, aki a leghamarabb ugrott be a fészekbe.

Melléklet 3.

Kérdőív Mozgásos testedzés a családban és az óvodában

Apa életkora:

Anya életkora:

Apa iskolai végzettsége:.

Anya iskolai végzettsége:

1. Aktívan sportol-e apa vagy anya: Igen..... Nem.....

Ha igen- csak a kikapcsolódás kedvéért sportol: Igen – Nem

- versenyszerűen sportol: Igen – Nem

- Mióta? óta
- Sportág:
- Versenyszinten:

2. Tagja-e valamilyen sportklubnak vagy turisztikai (stb.) szervezetnek? Igen – Nem

3. Jelenleg sportolnak-e vagy részt vesznek-e valamilyen sporttevékenységben? Igen – Nem

4 Részt vesz-e sportversenyeken, mint néző? Milyen gyakran? Igen - Nem

5. Követik a sporteseményeket a televízióban? A családban ki és milyen gyakran?

6. Olvasnak-e sporthíreket az újságban vagy Interneten? Igen - Nem

7 Kapott-e az elmúlt években valamilyen sportfelszerelést vagy sporteszközt gyermeke (gyermekei) születésnapra, karácsonyra vagy valamilyen hasonló alkalomra? Mit?

8. Előfordul, hogy az egész család részt vesz valamilyen közös programban? (Például: kirándulás, síelés, cirkuszi előadás, táncmulatság,.. stb.) Igen – Nem

9. Ön szerint, az óvodai mozgás kielégíti gyermeke mozgásigényét? Igen – Nem

10. Vannak-e kötelező testnevelési foglalkozások (2 hetente) az óvodában? Igen – Nem

11. Ön szerint, az óvodai sporttevékenység megfelelően segíti gyermeke egészséges, fizikális fejlődését? Igen – Nem

12. Ön szerint, az óvodai foglalkozások megfelelően segítik a gyermeke szellemi/értelmi, lelki/érzelmi fejlődését? Igen – Nem

13. Ön szerint az óvodában gyermeke megtanulja az alapvető higiéniai tényezőket? Igen – Nem

14. A gyermekek napi rendszerességgel járnak sétálni a friss levegőn? Igen – Nem

15. Az óvodában van szervezett sportoktatás, mozgásos játék délutánonként? Igen – Nem

16. Szervez az óvoda családi kirándulásokat, programokat? Igen – Nem

17. Ön szerint, az óvodai testnevelés egészséges, aktív életmódra nevel? Igen – Nem

Melléklet 4.

MOZGÁSOS JÁTÉKOK GYŰJTEMÉNYE A MINDENNAPI TESTNEVELÉSHEZ

Sétálunk

A gyermekek láncban kezet fognak. A vezető után mennek sorba a többiek, a következő vers ütemére lépkedve: „Sétálunk, sétálunk, Egy kis dombra lecsücsülünk, csüccs!” A „csüccs”-nél mindenki gyorsan leguggol. Aki feldől és a földre ül, legközelebb jobban fog vigyázni, hogy guggolva maradjon.

Ugra-bugra

Rajzoljunk a földre két sorban köröket olyan távolságra, hogy az egyikből a másikba a gyermekek át tudjanak ugrani. Ha van lapos karikánk (hajtókarika), akkor azokat is elhelyezhetjük a földön. Különböző módon ugorhatnak egyik karikából a másikba:

- Ø páros lábon
- Ø fél lábon
- Ø váltott lábbal
- Ø oldalazva
- Ø hátrafelé stb.

A gyermekek korának és ügyességi fokának megfelelően növelhetjük az ugrótávolságot. Sohasem baj, ha egy kis nehézséggel kell megküzdniük, az magabiztosságot és önbizalmat kölcsönöz a gyerekeknek. A köröket cikk-cakk alakban is elhelyezhetjük, így érdekesebb lesz a játék.

Kötéltáncos

Bottal vagy krétával hosszú vonalat rajzoljunk a földre, vagy egy hosszú zsinórt/fürdőköntös övét tesszük a padlóra/szőnyegre, esetleg szigetelőszalagot ragasztunk le, ez lesz a "kötél", amelyen a kötéltáncosnak végig kell sétálnia. A haladás lassan történjen, különben a „mélybe” esik az egyensúlyozó. A különböző feladatokat egymás után végzik a gyermekek, a többiek sorba ülve figyelnek, mintha cirkuszban volnának. A kötéltáncos mehet:

- Ø egyszerű lépésekkel,
- Ø láblendítéssel,
- Ø felhúzott térdekkel,
- Ø oldalazva,

- Ø lábujjhegyen,
- Ø sarkon,
- Ø hátrafelé stb.

Mint az igazi kötéláncosok, két karját kitarthatja, hogy könnyebb legyen egyensúlyozni. Egyenes vonal helyett hullámos, cikcakk, kör alakú pályán is haladhatnak a mutatványosok. Ha elég hosszú a bejárnivaló, akkor megbeszélhetjük azt, hogy ha bizonyos helyre elért az egyik gyermek, akkor már Jöhet a következő, így folyamatosan többen végezhetik egyszerre a feladatot.

Óriások—törpék

A gyermekek libasorban körbe járnak. Ne menjenek túl közel egymáshoz, hogy könnyebben tudjanak mozogni.

Ha azt mondjuk, hogy „Óriások”, akkor mindenki lábujjhegyen járva kezét a magasba emeli, és úgy halad. „Törpék” kiáltásra leguggolva mennek. Felváltva mennek így meg úgy és ha már elfáradtak, akkor „Bumm” kiáltásra gyorsan leülhetnek a földre. Rövid pihenő után folytatni lehet a játékot

Mászó iskola

***Kellék:** mindenféle bútor. vasalódeszka, tornaszer stb.*

A rendelkezésünkre álló bútorokból állítsunk össze hosszú mászó pályát, amelyen a gyermekek egymás után végigmásznak. Az összeállításnál figyeljünk arra, hogy a nehézségi fok megfeleljen a gyermekek életkorának és ügyességi szintjének. Elég változatos legyen, hogy szívesen másszanak végig rajta. Többszöri átmászás után változtathatunk a feladatokon, a sorrenden. Vigyázzunk a balesetveszélyre, nehogy szálka menjen kezükbe, lábukba. Leesés, becsípés, feldőlés fenyegethet ezért legyünk elővigyázatosak!

Ilyen lehet például egy összeállítás: Az egyik fal mentén, támlával a szoba közepe felé sorban állnak kis székek. Négykézláb kell végigmenni mint a vályúban. Közben egy magasabb széken vagy asztalon kell átmászni. Kanyarba érve az utat folytatni, megint egy magasabb asztal, amelyről le kell ugrani, guggolva leérkezni, és beállni a sor végére. Ezt az egyszerű mászást vég nélkül bővíthetjük vasalódeszkára rámászni, rajta végigkúszni (a deszka két széken nyugszik, ügyelni kell a leesés veszélyre!) vagy megtámasztott deszkán lecsúszni, vagy a deszkán végigcsúszva a földre lebukfencezni, utána hasra fordulni, majd a „híd” alatt mint egy hajó végigkúszni, széket, zsámolyt egymástól kicsit messzebb tenni, hogy át kelljen mászni a levegőben.

Indulásnál feláll az első gyermek, utána sorban a többi. Előre beszéljük meg, ha bizonyos helyre kerül az előző gyermek, akkor indulhat a következő. Elegendő távolságot kell hagyni egymás között, hogy ne akadályozzák egymás mozgását. Mivel különböző gyorsasággal haladnak, gondoljunk a lassúbbakra, hogy ne képezzenek akadályt a többieknek. Senkit se siettessünk, inkább bátorítsunk. Akik már végeztek a feladattal vagy még várnak arra, hogy ők következzenek, azok bátoríthatják az éppen mászó gyereket, mint egy sportversenyen drukkolhatnak neki. Aki végigment az beáll a sor végére és ha ő következik,

megint végigmehet. A jól megszervezett menetnél nem állnak sokáig a gyermekek, folyamatosan végzik a feladatot. Ezért előbb mutassuk be, hogyan kell minden előírást elvégezni, gyakorlat közben ne legyen kétsége senkinek, hogy mit kell csinálnia. Ahol segítséget kérnek, ott adjunk, például leugrásnál, bukfencnél stb. A segítség megtagadása bizonytalanságot vált ki.

Várostrom

Kellék: 6,10 vagy 15 konzervdoboz, 1 labda

A konzervdobozokat helyettesítheti építőkocka, erős papírdoboz vagy hasonló tárgy. Ezeket várszerűen úgy helyezük el, hogy előbb állítsunk fel egy vonalban hármat, ezekre kettőt, majd a tetejükre egyet. Ezt a várat kell egy labdával eltalálni. A távolságot a gyermekek korától és dobási készségüktől tegyük függővé. Ha valakinek sikerül a dobozokat eltalálni, akkor a gyerekek nagy mulatságára azok hangos robajjal szétgurulnak. Aki szétverte, az állítsa fel a várat és engedje, hogy a soron levő pajtása következék.

Papír tépés

Kellék: papírlap

A gyermekek körbe ülnek. Egyikük egy papírlapot középen kettétép és az egyik felét továbbítja a szomszédjának. Ő is megfelezi a lapot és szintén a felét továbbadja. Így megy ez addig, amíg olyan kicsivé nem válik a papír, hogy azt már nem lehet tovább tépni. Csak az érvényes még, amikor a két papíros darabka nagyjából egyforma, a széléről lecsípett szálacskák nem számítanak. Aki nem tudott tovább feleznit, az kiesik a játékból és hátrább csúszik a székeivel. A tovább játszó pedig közép felé csúszik, hogy könnyebben adogassák kézből-kézbe a lapot. Az lesz a győztes, aki utoljára bent maradt.

Tenyértorony

A gyermekek egy asztalt körbeülnek. Egyikük a jobb kezét tenyérrel lefelé az asztal közepére helyezi. Szomszédja szintén a jobb kezét ráhelyezi az övére. Ennek tetejére jön a következő gyermek jobb keze. Mikor körbeértek, mindenki a bal kezét teszi fel: elkészült a kéztorony! A legelső gyermek húzza ki az alul levő kezét és tegye a torony tetejére, majd sorba a többiek is. Így kerül mindig a legelső gyermek keze a „torony” tetejére. A játék menete során egyre gyorsabban kell végezni a műveletet. Addig lehet ezt játszani, amíg össze nem dől az egész, vagyis a nagy kapkodásban már nincs a kezeknek torony jellege.

Fuss haza!

Eszköz: maci és körkötél

A játékmaci köré kötéllel kört alakítunk, ez lesz a ház. A gyermekek körbe futnak menetirány szerint a ház körül. Jelre befutnak a házba. Aki elsőnek ugrik be a házba, az a győztes.

Fészekrakó

Eszköz: A játzó gyermekek létszámával megegyező babzsák vagy kispárna

A gyermekek babzsákkal/kispárnával a kezükben szaladgálnak, jelre leülnek a babzsákra/kispárnára, amely a fészket jelenti a játékban. Az ügyes, aki elsőként ül nyugodtan, szépen a babzsákján/párnáján.

Patakugrás

Eszköz: kréta, botok, kötelek szigetelőszalag vagy bármi, amivel a patak két partját kijelölhetjük

A patakot a földön két párhuzamos vonallal jelöljük meg. A patak szélességét, vagyis a vonalak/botok/kötelek/ragasztócsíkok távolságát a gyermek korától és ügyességétől tesszük függővé. A gyermekek álljanak sorba és egymás után ugorjanak az egyik partról a másikra. A vízbe (azaz a két jelölés közé) ugrani nem szabad, aki beugrik, az “vizes lesz”. Ha van bőven helyünk, akkor legyen hosszú a patak, így mindenki egyszerre ugorhat. Többféle módon ugorhatnak: nekifutással, helyből, páros lábbal, fél lábon, dobbantással, hátrafelé.

Melléklet 5.

Melléklet 6.

Melléklet 7.

Melléklet 8.

Melléklet 9.

